

Naam: Evelien Haverkamp
Studentnummer: 2049340
Titel: Mentor zijn is een hele taak
Ondertitel: Onderzoek naar het mentoraat op Tessenderlandt

Master Special Educational Needs (M SEN)
Opleidingscentrum Speciale Onderwijszorg (OSO)
Leerroute: LB/SD
Begeleid door: Mieke Wijdeveld
Juni 2011

Mentor, mijn mentor,
die in het donker
noch het felle licht
van aangezicht tot aangezicht
mij helder wijzen zou.
Uw woorden dreunen
als prikkers in mijn hoofd.
Uw handen voel ik op mijn rug.
En nu ik op mijn tweesprong sta,
bang voor alles dat kan komen,
roep ik u aan.
Mentor, mijn mentor,
welke weg moet ik kiezen?
De kiezels
of het asfalt op?
En langs panden
of langs bomen?
Moet ik links of rechtsom gaan
en, draaiend in de baronie,
wachtend op de weegschaal
of het lot,
zal ik nog boven komen?

Van Rijswijk (2010)

Inhoudsopgave

• Samenvatting	blz. 3
• Voorwoord	blz. 4
• Inleiding	blz. 5
• Hoofdstuk 1: Onderzoeksopzet	blz. 6
1.1 Aanleiding voor het onderzoek	blz. 6
1.2 Probleemverkenning en huidige situatie	blz. 6
1.3 Onderzoeksvragen	blz. 7
1.4 Het belang van het onderzoek en de verwachtingen	blz. 8
1.5 Bekend over het onderwerp	blz. 8
• Hoofdstuk 2: Theoretische onderbouwing	blz. 9
2.1 Begrip verheldering	blz. 9
2.2 De mentor	blz. 9
2.2.1 Geschiedenis	blz. 9
2.2.2 De leerling in de onderbouw	blz. 10
2.3 Begeleiding	blz. 11
2.3.1 De mentorles	blz. 12
2.3.2 Keuzebegeleiding	blz. 13
2.4 Mentoraat op vergelijkbare scholen	blz. 14
2.5 Kortom	blz. 15
• Hoofdstuk 3: Onderzoeksmethodologie	blz. 16
3.1 Uitvoering	blz. 16
3.2 Betrokkenen	blz. 16
3.3 Triangulatie	blz. 16
3.4 Verzamelen van gegevens	blz. 17
3.5 Betrouwbaarheid, validiteit, ethiek	blz. 17
• Hoofdstuk 4: Data analyse en resultaten	blz. 18
• Hoofdstuk 5: Conclusies en aanbevelingen	blz. 26
5.1 Wat verwachten de leerlingen, ouders, schoolleiding en team onderbouw van een tweedeklas mentor?	blz. 26
5.2 Wat vinden de leerlingen, ouders, schoolleiding en team onderbouw belangrijk aan de begeleiding van een tweedeklas mentor?	blz. 27
5.3 Hoe is het mentoraat georganiseerd op andere, Vergelijkbare scholen?	blz. 29
5.4 Aanbevelingen	blz. 30
• Hoofdstuk 6: Evaluatie	blz. 31
• Literatuurlijst	blz. 35
• Bijlagen	blz. 37

Samenvatting

In dit meesterstuk heb ik onderzoek gedaan naar het mentoraat op Tessengerlandt. Er ligt in mijn ogen geen duidelijke taakomschrijving van een tweedeklas mentor. Ik ben van mening dat er wel één moet zijn, waardoor iedereen op school weet wat er verwacht wordt van een tweedeklas mentor. Hierdoor zal mogelijk de begeleiding van de leerlingen verbeterd worden.

Ik heb onderzoek gedaan naar de verwachtingen die de leerlingen, ouders, schoolleiding en team onderbouw hebben van een tweedeklas mentor. Dit onderzoek is specifiek gericht op de begeleiding die de mentor biedt aan de leerling. Mijn doel van het onderzoek is te komen tot conclusies en aanbevelingen die leiden tot een verbetering van de taakomschrijving voor een tweedeklas mentor.

De hoofdvraag die ik geformuleerd heb luidt:

“Wat wordt er verwacht van een tweedejaars mentor op Tessengerlandt ten aanzien van de begeleiding door de leerlingen, ouders, schoolleiding en team onderbouw?”

De onderzoeksvragen die daarbij horen zijn:

- Wat verwachten de leerlingen, ouders, schoolleiding en team onderbouw van een tweedeklas mentor?
- Wat vinden de leerlingen, ouders, schoolleiding en team onderbouw belangrijk aan de begeleiding van een tweedeklas mentor?
- Hoe is het mentoraat georganiseerd op andere vergelijkbare scholen?

Het meesterstuk is opgedeeld in een theorie en praktijk deel. In het theoretische deel heb ik literatuuronderzoek gedaan naar de mogelijke taken van een mentor, de (keuze) begeleiding en het mentoraat op vergelijkbare scholen, ook in Amerika. Uit literatuur is naar voren gekomen dat de mentor een belangrijke taak heeft in de school. Hij/zij is het eerste aanspreekpunt voor leerling, ouders en docenten. In hoofdstuk twee wordt de literatuur uitgebreid behandeld.

Het praktijkgedeelte heeft plaatsgevonden bij alle tweedeklas leerlingen, de ouders, de schoolleiding en de leden van het team onderbouw. Door individuele (informele) gesprekken heb ik een beeld gekregen hoe de betrokkenen over de tweedeklas mentor denken. Hierop kon ik mijn enquêtevragen baseren die alle betrokkenen hebben beantwoord.

Uit het onderzoek komen resultaten naar voren waarop ik had gehoopt en die ik eigenlijk ook had verwacht. De resultaten zijn te vinden in hoofdstuk vier. Een opvallend resultaat is dat de geënquêteerden voor 80% dezelfde taken belangrijk vinden voor de tweedeklas mentor. Vanuit de gegevens trek ik aan de hand van de literatuur, conclusies. Deze conclusies worden omgezet in aanbevelingen voor Tessengerlandt. In totaal formuleer ik zeven aanbevelingen waardoor de praktijk mogelijk verbeterd kan worden. Een aanbeveling die ik formuleer is dat de decaan meer moet samenwerken met de mentor om de keuzeprocessen te begeleiden. De conclusies en aanbevelingen zijn uitgebreid beschreven in hoofdstuk vijf. In hoofdstuk zes evalueer ik het meesterstuk. Het onderzoek wordt besproken waarbij ik terug kijk naar het proces en de manier waarop ik het onderzoek ervaren heb.

Voorwoord

Voor u ligt mijn meesterstuk, de afstudeeropdracht van de leerroute Master SEN aan de Fontys OSO te Tilburg.

Wat een meesterstuk zo uniek maakt, is het vrij te kiezen onderwerp dat moet voldoen aan een tweetal eisen, namelijk een theoretische verdieping en een praktisch deel.

Ten eerste gaan woorden van dank uit naar mijn begeleidster, Mieke Wijdeveld. Zij heeft mij geholpen een juiste lijn aan te brengen in mijn meesterstuk en heeft goede en heldere ideeën aangedragen, waardoor ik gestimuleerd werd op een hoger niveau naar mijn meesterstuk te kijken.

Door haar scherpe woorden, kennis en enthousiasme kon ik niet anders dan weer met volle moed aan de slag te gaan met het schrijven, aanpassen, weer aanpassen en nog een keer aanpassen van mijn meesterstuk.

Ten tweede wil ik graag mijn critical friends, Bas, Harm, Jacintha en Lonneke, bedanken voor hun geduld, de fijne bijeenkomsten en voor de adviezen en tips voor het schrijven van mijn meesterstuk.

Vervolgens wil ik ook Mariëlle Finders bedanken voor het nakijken van het gehele meesterstuk.

Een speciaal dankwoord gaat uit naar mijn vriend Rick. Ik wil hem bedanken voor zijn steun en liefde tijdens deze studie.

Ik wens een ieder die dit meesterstuk gaat lezen veel plezier toe.

Evelien Haverkamp
Juni 2011

Inleiding

Vijf jaar geleden ben ik gestart als docent Lichamelijke Opvoeding op Tessenderlandt. Ik ben erg geïnteresseerd in de begeleiding van leerlingen. Na mijn opleiding tot docent Lichamelijke Opvoeding ben ik een verdiepingsopleiding gaan doen, te weten Motorische Remedial Teaching (MRT). Na het behalen van mijn diploma ben ik mij verder gaan oriënteren en na een jaar van alleen lesgeven heb ik besloten dat ik de opleiding leerlingbegeleiding wil gaan doen. In overleg met mijn afdelingsleider heb ik mij ingeschreven voor het opleidingstraject M SEN leerlingbegeleider/schooldecaan bij de Fontys Hogescholen.

Halverwege het eerste leerjaar werd duidelijk dat ik een praktijkonderzoek moest doen aan het eind van het tweede leerjaar.

In overleg met de afdelingsleider ontstond er overeenstemming over een onderwerp, namelijk de verwachtingen van de taken van een mentor en dan speciaal gericht op de tweedeklas mentoren. Daarbij staat in het zorgplan, dat in augustus 2010 opgesteld is, dat de taakomschrijving en facilitering van een mentor geëvalueerd en bijgesteld moet worden. Deze evaluatie zal onderdeel zijn van de ontwikkeling van een onderwijszorgprofiel in het kader van Passend Onderwijs.

De afdelingsleider is bij het onderzoek betrokken om draagvlak te realiseren bij de schoolleiding en om het onderzoek te laten aansluiten op het beleid van de school. De keuze voor de tweedeklas mentoren is gemaakt omdat ik sinds dit schooljaar leerlingbegeleider leerjaar twee ben. De tweedeklas mentoren vallen onder mijn coördinatie.

Het onderzoek voer ik uit op Tessenderlandt van Riebeecklaan. Dit is een kleinschalige en overzichtelijke school in Breda waar ongeveer 700 leerlingen onderwijs volgen. Tessenderlandt biedt vier leerwegen aan; mavo, gemengde leerweg, kaderberoepsgerichte leerweg en basisberoepsgerichte leerweg¹.

Toen ik drie jaar geleden gestart ben als eerstejaars mentor was ik erg onzeker in mijn handelen. Er was geen begeleiding vanuit de schoolleiding en er waren geen documenten met mentor taken erop. Door zelf veel feedback te vragen heb ik een eigen manier van handelen gevonden. Ik vraag mij nu af of wat ik doe, voldoende is naar de verwachtingen die er liggen van de schoolleiding, leerlingen en ouders.

Als leerlingbegeleider weet ik niet wat ik van de tweedeklas mentoren mag verwachten. Ik wil de mentoren ondersteunen en begeleiden maar zonder dat ik hun verwachtingen ken, lukt dit, naar mijn idee, niet voldoende. Door de verwachtingen te onderzoeken hoop ik te komen tot conclusies en aanbevelingen voor een tweedeklas mentor. Hierna kan, in overleg met de schoolleiding, gekomen worden tot een taakomschrijving voor een mentor. Doordat de verwachtingen helder worden kunnen de leerlingen vanuit duidelijke richtlijnen begeleid worden. Elke mentor is anders en mag ook op een andere manier zijn of haar leerlingen begeleiden, maar de basis moet duidelijk zijn. De basis bestaat, in mijn ogen, uit gezamenlijke waarden en normen met betrekking tot de begeleiding.

¹ Historie van Tessenderlandt is beschreven in bijlage 1.

Hoofdstuk 1 Onderzoekopzet

In dit hoofdstuk komen de aanleiding en de probleemverkenning met de huidige situatieschets aan bod. Hierna worden de onderzoeksvragen en het belang van het onderzoek beschreven.

1.1 Aanleiding voor het onderzoek

In 2008 ben ik gevraagd voor de taak als mentor. Ik ontving een map met twee modules en een jaarplanner met de verplichte activiteiten. Hieruit maakte ik op dat ik verwacht werd aanwezig te zijn op ouderavonden en keuzebegeleidingsavonden. Het eerste jaar heb ik ervaren dat er geen begeleiding is voor nieuwe en bestaande mentoren. Indien er vragen zijn, kunnen die gesteld worden aan de leerlingbegeleider van het betreffende leerjaar of aan de afdelingsleider. Doordat ik het gevoel kreeg dat ik het alleen moest doen werd ik onzeker in mijn handelen. Er was geen houvast op papier waar stond wat er van mij verwacht werd of wat mijn taken waren. Al doende leerde ik wat er van mij verwacht werd, dit door veel vragen te stellen en feedback aan mijn collega's te vragen.

In de afgelopen drie jaar heb ik gemerkt dat iedere mentor de klas anders begeleidt. De leerlingbegeleider van het eerste leerjaar reageerde af en toe gefrustreerd als hij iets op moest lossen voor een mentor. Hij geeft aan dat mentoren gemakkelijk problemen afschuiven.

Aangezien de begeleiding van leerlingen een belangrijke taak is wil ik weten wat er van mij als mentor verwacht wordt. Hierdoor ben ik en mogelijk na mij nieuwe mentoren, minder onzeker in de begeleiding van leerlingen.

1.2 Probleemverkenning en huidige situatie

Er zijn 176 tweedeklas leerlingen die verdeeld zijn over acht klassen. Twee mavo gemengde klassen, drie kaderberoepsgerichte klassen en drie basisberoepsgerichte klassen. Aan het eind van ieder schooljaar wordt iedere docent gevraagd om het taakwensenformulier in te vullen. Hierop kan ook aangegeven worden of je mentor wil worden. Door de afdelingsleider ben ik, voordat het formulier verstuurd werd, al gevraagd of ik het volgend schooljaar mentor wilde worden. Doordat er op Tessengerlandt een overschot aan oudere docenten is (70% heeft een leeftijd van 50 jaar of meer), is het lastig om docenten te vinden die graag de taak van mentor op zich willen nemen. Het is niet dat oudere docenten niet goed zijn in de taak als mentor, maar ze nemen deze taak niet meer graag op zich².

Hierdoor moeten de afdelingsleiders mensen overhalen en soms bijna dwingen om genoeg mentoren te hebben. Dit kan nadelig zijn voor de begeleiding van leerlingen. Een mentor zal hierdoor mogelijk met minder overgave zijn taak uitvoeren.

Elke klas heeft een mentor wiens ervaring varieert van drie tot vijftien jaar. Er zijn verschillen in de manier van omgang, aanpak en de visie hierop. Dit is niet erg, maar er is geen eenheid in de begeleiding te herkennen.

Afgelopen jaar is het de eerste keer geweest dat de mentor van leerjaar één meegaat naar leerjaar twee. Deze keuze is gemaakt op basis van positieve berichten van twee mentoren die altijd meegaan met hun klas. De schoolleiding wil graag dat de leerlingen langere tijd begeleid worden door eenzelfde persoon. Hierdoor blijft de (zorg)leerling langer en beter in zicht.

² Naar aanleiding van gesprek met schoolleiding, zie bijlage 2.

Op dit moment ben ik voor het derde jaar mentor, twee jaar geleden ben ik gestart met een eerstejaars klas, waarna ik, op mijn eigen verzoek, mee ben gegaan naar leerjaar twee. Dit jaar heb ik weer een eerstejaars klas. Aan het begin van een nieuw schooljaar wordt er een map met twee modules uitgereikt aan de mentoren, te weten Kanjertraining en Multiple Choice³. Deze modules dienen gebruikt te worden. Verder word je niet voorzien van informatie over het mentorschap. Er is geen taakomschrijving en er zijn geen verwachtingen geformuleerd vanuit de schoolleiding. Niemand van hen vraagt hoe het gaat en als er vragen zijn, dien je daar zelf mee te komen. Vanuit dit perspectief is het logisch dat de acht tweedeklas mentoren ieder een eigen visie op- en aanpak hebben met betrekking tot het begeleiden van hun mentorklas.

1.3 Onderzoeksvragen

Als mentor zou ik graag willen weten wat de verschillende betrokkenen van mij verwachten als mentor. Wat vindt de schoolleiding belangrijk, wat vinden ouders en leerlingen belangrijk, verwacht het team van mijn collega's nog iets van mij? Als leerlingbegeleider van het tweedeleerjaar wil ik graag weten wat ik kan en mag verwachten van de mentoren die ik coördineer. Ik kan ze dan helpen en ondersteunen indien ze dit wensen.

Door eenzelfde taakaanpak en visie bij mentoren worden leerlingen beter begeleid. Een mentor mag altijd zijn eigen manier van werken terug laten komen, als de doelen maar hetzelfde zijn en behaald worden.

Aan de hand van de probleemstelling is de volgende hoofdvraag geformuleerd:
“Wat wordt er verwacht van een tweedeklas mentor op Tessenderlandt ten aanzien van de begeleiding door de leerlingen, ouders, schoolleiding en team onderbouw?”

Onderzoeksvragen:

- Wat verwachten de leerlingen, ouders, schoolleiding en team onderbouw van een tweedeklas mentor?
- Wat vinden de leerlingen, ouders, schoolleiding en team onderbouw belangrijk aan de begeleiding van een tweedeklas mentor?
- Hoe is het mentoraat georganiseerd op andere vergelijkbare scholen?

³ Kanjertraining richt zich op het welbevinden van een kind in en om school. Multiple Choice is een totaalmethode voor leerling- en keuzebegeleiding.

1.4 Het belang van het onderzoek en de verwachtingen

Door de leerlingen in de onderbouw een vaste en duidelijke basis te geven op het gebied van leer- en sociaal emotionele vaardigheden, wordt voor hen de bovenbouw mogelijk gemakkelijker. Dit is de periode van keuzes maken en puberteit. Als de structuur en de richtlijnen in begeleiding gebaseerd zijn op verwachtingen en literatuur, kunnen de leerlingen ervan uit gaan dat ze een duidelijke begeleiding krijgen waarvan iedereen op de hoogte is. Het belang voor de leerlingen is groot, ze hebben recht op een goede begeleiding. Ouders/verzorgers zijn de achterban van de leerlingen en verwachten, naar mijn idee, veel van een mentor. Ze zien de mentor als een docent die alles van de leerling zou moeten weten.

Als mentor is de samenwerking met ouders/verzorgers erg belangrijk. Het belang voor de school is een duidelijke structuur in de begeleiding van leerlingen. Dit zorgt ervoor dat de leerlingen een zorgeloze loopbaan op school hebben, waardoor ze aan het eind een diploma halen.

Ik verwacht dat de verschillende betrokkenen het een interessant onderwerp vinden en hier graag aan mee willen werken. Dit verwacht ik naar aanleiding van de gesprekken die ik gevoerd heb op school met mijn collega's. Zij zijn enthousiast over het onderzoek en benieuwd naar de uitkomsten. Ik wil komen tot conclusies en aanbevelingen die leiden tot een taakomschrijving voor een tweedeklas mentor op Tessenderlandt. Doordat de verschillende geledingen aan het onderzoek meewerken wordt straks een taakomschrijving gedragen door allen. Ik verwacht niet dat er bij iedereen een gedragsverandering zichtbaar zal worden, maar bewustwording van de verwachtingen van alle betrokkenen zou een eerste stap naar verandering kunnen zijn.

1.5 Bekendheid over het onderwerp

Op Tessenderlandt is er een jaarplanner waar al de activiteiten gepland staan; sportdagen, leerlingbesprekingen, ouderavonden etc. De mentoren zijn bekend met de jaarplanner en weten wanneer en bij welke activiteiten ze verwacht worden. De jaarplanner wordt opgesteld door de locatiedirecteur in samenspraak met de afdelingsleiders.

Twee jaar geleden is het 'Handboek voor elke mentor' van Bakker en Mijland, uitgedeeld aan elke mentor. Het is onduidelijk wat de mentoren individueel met het boek gedaan hebben, er is op school geen aandacht besteed aan de inhoud van het boek.

Vier keer per jaar is er een mentorenoverleg. Dit overleg wordt geleid door de afdelingsleider van het betreffende leerjaar. De inhoud van het overleg is gericht op schoolse zaken. Naar mijn idee zou er meer ingegaan mogen worden op het handboek en op, voor de mentoren belangrijke zaken die op dat moment spelen in een mentorklas. Hierdoor ondersteunen de mentoren elkaar en is het voor ieder een nuttige bijeenkomst.

Er zijn een aantal boeken die ingaan op het mentoraat, twee daarvan zijn 'Handboek voor elke mentor' en 'Mentor in het voortgezet onderwijs'. Er zijn verschillende artikelen die ingaan op het mentoraat in het onderwijs. In het bedrijfsleven bestaat het mentoraat voor volwassenen. In het verslag wordt hier verder niet op ingegaan. Uit de boeken en de artikelen wil ik de belangrijkste taken van een mentor filteren waardoor de visie vanuit de literatuur duidelijk wordt. Deze visie koppel ik aan de praktijk op Tessenderlandt in samenstelling met mijn visie hierop.

Hoofdstuk 2 Theoretische onderbouwing

In dit hoofdstuk schets ik de ontwikkeling van het mentoraat op Tessenderlandt tegen de achtergrond van relevante theorie op dit gebied. Eerst verhelder ik de begrippen die terug komen in de onderzoeksvraag. Hierna komen de relevante onderwerpen aan bod die te maken hebben met het mentoraat. Aan de hand van de literatuur bespreek ik na elk onderwerp mijn visie en de praktijk op Tessenderlandt.

2.1 Begrip verheldering

Mijn onderzoeksvraag is; "Wat wordt er verwacht van een tweedeklas **mentor** op **Tessenderlandt** ten aanzien van de **begeleiding** door de leerlingen, ouders, schoolleiding en team onderbouw?". De dikgedrukte begrippen worden hieronder kort genoemd. Verder in het hoofdstuk wordt hier dieper op ingegaan.

Ik spreek in het onderzoek over leerlingen en de mentor, hierbij heb ik het over een tweedeklas mentor die begeleiding biedt aan tweedeklas leerlingen. Deze leerlingen volgen onderwijs op Tessenderlandt⁴.

Elke tweedeklas leerling heeft een persoonlijke mentor. Een mentor heeft gemiddeld twintig leerlingen onder zijn hoede. Door mijn ervaring heb ik de volgende visie van een mentor:

- Hij is een docent die lesgeeft aan zijn mentorklas.
- Hij is iemand die de leerlingen begeleidt in het proces van ontwikkeling en schoolloopbaan.
- Hij is het eerste aanspreekpunt voor leerlingen en ouders.
- Hij is op de hoogte van de voortgang van zijn mentorleerlingen.

Een tweedeklas mentor begeleidt zijn klas met de individuele leerlingen naar het volgende schooljaar. Naar mijn idee is dit een complex geheel aangezien elke leerling anders is en andere behoeftes heeft.

Naar aanleiding van de situatie op Tessenderlandt wordt er een vergelijking gemaakt met andere vergelijkbare scholen in Nederland. Ook wordt er gekeken naar de situatie in Amerika. Ik denk dat elke VMBO school in Nederland de begeleiding van leerlingen voor op stelt en de mentor als de spil in die begeleiding ziet.

2.2 Mentor

In het 'Nieuw woordenboek der Nederlandsche taal' staat dat een mentor iemand is die zijn (levens) ervaring gebruikt om een ander terzijde te staan (Calisch, 1864). Enkele andere begrippen uit het woordenboek die naar voren komen bij de betekenis van mentor zijn: opvoeder, raadgever, leidsman, raadsman, begeleider en monitor.

2.2.1 Geschiedenis

De term 'mentor' komt uit de Griekse Mythologie. Mentor was een Griekse held (in de achtste eeuw voor Christus) die in de Odyssee van Homerus de raadgever en trouwe vriend was van Koning Odysseus aan wie deze, bij zijn vertrek naar Troje, de opvoeding van zijn zoontje Telemachus toevertrouwt. Hij staat tijdens Odysseus' afwezigheid ook in voor diens hof en paleis in Ithaka. Vandaar dat 'mentor' staat voor leidsman/raadsman (Reeth, zij).

⁴ Historie van Tessenderlandt is beschreven in bijlage 1.

Klein (1967) geeft aan dat in de etymologie van het woord mentor naar voren komt dat “Men” staat voor iemand die denkt, en “Tor” een mannelijk achtervoegsel is. Het woord heeft rechtstreeks betrekking op de tijd in de geschiedenis toen mannen een dominante macht waren, door hiërarchie eerder dan door hun intellectuele capaciteit. Dit gebruik van het woord mentor als een ‘vertrouwde gids’ heeft voortgeduurd tot nu.

2.2.2 De leerling in de onderbouw

Kram (1985) omschrijft mentorschap als een relatie tussen een jongere, minder ervaren en een oudere, meer ervaren volwassene, waarin de oudere de jongere helpt hoe te navigeren in de wereld van het werk. De mentor is dus een raadgever, praatpaal, klankbord, docent, inspirator en coach. Onderzoek van Zuiderwijk (2006) laat zien dat mentoren in Nederland de relatie met hun pupillen ook zien als een sociale uitwisselingsrelatie, waar niet alleen de pupil iets aan heeft maar ook de mentor zelf. Dit herken ik doordat ik vind dat ik veel leer van het mentoraat. Het omgaan met verschillende problemen en hoe de lijnen in de school lopen.

Palmer (2005) bespreekt de ontwikkeling van kinderen. Hij zegt dat de ontwikkeling aanvankelijk vooral in de gezinssituatie plaatsvindt. In het voortgezet onderwijs betreden zij de wereld buiten het gezin. De overgang van het basisonderwijs naar het voortgezet onderwijs is een beladen periode vanwege deze overgang naar een andere leefwereld. De docent en de mentor worden voor de brugklasser belangrijke identicatiepersonen. Palmer zegt hierover: *“Hun persoonskenmerken, kwaliteiten en manier van ageren kunnen – als voorbeeld – de levenshouding van de leerling behoorlijk beïnvloeden, in negatieve maar ook in positieve zin”*.

Voor pedagogisch rendement van begeleiding is wederzijds vertrouwen nodig.

Vanuit de docent: vertrouwen in de mogelijkheden en intenties van de leerling en de wens om de leerling werkelijk te zien en te begrijpen.

Vanuit de leerling: ervaren dat deze docent authentiek is, over zelfinzicht beschikt en de intentie heeft zo te begeleiden dat de leerling tot zijn recht komt en gerespecteerd wordt in zijn eigenheid. De docent en de mentor die werkelijk interesse hebben voor een leerling, dit ook tonen en hem van daaruit stimuleren en zo nodig begrenzen en confronteren, kunnen van “levensbelang” zijn.

Boschma en Groen (2006) geven aan dat jongeren (12 tot 18 jaar) zoeken naar antwoorden op vragen en dilemma’s in hun zoektocht naar een eigen plaats in de maatschappij onder invloed van de gebeurtenissen in die maatschappij en de behoefte om erbij te willen horen. Het bewust zoeken naar een passende plek in de wereld speelt zich af in de puberteit en adolescentie. De leerling kiest een betekenisvolle volwassene, die nauwkeurig getest is op betrouwbaarheid. De eerste reactie op informatie van een leerling is van levensbelang.

Ik ben het eens met Boschma en Groen omdat ik vind dat het belangrijk is, dat er vertrouwen is tussen de mentor en de leerling. Dit zodat de leerling zonder al teveel problemen het tweede leerjaar kan doorlopen. Als een mentor het goede voorbeeld niet geeft, weet een leerling niet waar hij aan toe is. Ik hoor op de opendag geregeld oud-leerlingen aangeven wat hun mentor voor invloed heeft gehad. Ze spreken dan over de gezelligheid maar ook over de hulp bij het maken van keuzes. Ik ben van mening dat als een leerling geen sturing krijgt bij het maken van deze keuzes, de leerling mogelijk blijft ‘zwemmen’ in de keuzes die hij heeft te maken.

2.3 Begeleiding

Groothuijs en Verkuyl (2008) geven aan dat vrijwel alle scholen in het voortgezet onderwijs ervoor kiezen om per klas een docent aan te wijzen die als mentor de leerlingen extra steun en aandacht geeft. De mentor is op dat moment de coördinator van de eerstelijns leerlingbegeleiding. De mentor zorgt dat in de begeleiding de drie volgende gebieden geïntegreerd worden. Het leren leren (studievaardigheden), het leren leven (psychosociale ontwikkeling) en het leren kiezen (onder andere loopbaanoriëntatie). Vaak hebben die gebieden met elkaar te maken en zijn ze niet los van elkaar te zien. Om een goede keuze te kunnen maken zal de leerling moeten weten wie hij is, wat hij wil en wat hij kan.

Door het pedagogisch klimaat en de begeleiding van leerlingen, de sfeer in de klas, de aanpak van het lerarenteam en de wijze waarop men gezamenlijk beslissingen neemt kan een school als gemeenschap van enorme waarde zijn voor de ontwikkeling van een jongere en zijn bijdrage nu en straks aan de samenleving.

Mentoren zeggen vaak dat het mentoraat hen tot een betere docent maakt. Zij refereren aan de hechtere band die zou ontstaan door het intensieve contact dat zij hebben met de leerlingen uit hun klas. Mijland (2009) geeft aan dat een vertrouwensband opgebouwd wordt door de hoeveelheid contacten en de vele gesprekken, waarin doorgaans algemene maar ook regelmatig zeer gevoelige persoonlijke informatie aan de mentor wordt toevertrouwd. Boschma en Groen (2006) zeggen dat de docent en de mentor binnen de onderwijsomgeving de taak hebben om de signalen van de leerling op te merken en op de goede plek neer te leggen voor ondersteuning bij de ontwikkeling naar zelfstandigheid.

Ik merk dat de leerlingen die ik twee jaar lang als mentor heb gehad, vaker even een praatje willen maken en net iets vrolijker 'hallo' zeggen. Één leerling komt af en toe nog eens specifiek vertellen dat het toch wel heel goed met haar gaat. Dit geeft mij een goed gevoel omdat ik haar begeleid heb waardoor zij zelfverzekerder geworden is.

Veenstra (2010) vindt dat leerlingen op school met meerdere volwassenen te maken hebben in verschillende begeleidende rollen. Van conciërge tot tweedelijns specialisten, zoals remedial teachers en de decaan. Deze betrokkenen delen hun kennis met de mentor vanuit de overtuiging dat hij daar correct en zinvol mee om zal gaan. De mentor baseert zijn begeleiding op de betrouwbaarheid van hun informatie, neemt de informatie serieus, waardoor de mentor de autonomie van de leerling respecteert.

Leerling, ouders en mentor hebben een belangrijke werkrelatie waarin de mentor een sturende, beschermende, bemiddelende en vooral een opvoedende taak heeft binnen de onderwijsinstelling. Van der Spek (2008) geeft aan dat de betrokkenheid van de mentor zorgt voor een unieke relatie met leerling en zijn ouders. Deze relatie is kwetsbaar en kan gemakkelijk aangetast worden. De mentor is òòk docent en moet de volgende dag als mentor en als docent weer verder kunnen met de leerling en zijn ouders.

Om die relatie te beschermen is het de taak van de mentor om het probleem wat hem in vertrouwen verteld is te delen met bijvoorbeeld, de zorgcoördinator en zo mogelijk over te dragen. Dat vereist zorgvuldigheid. Vooral omdat het om informatie gaat die privacy gevoelig is en niet altijd mag worden doorverteld.

In overleg met een leerling of de ouders speelt volgens Mulligen e.a (2001) de dynamische driehoek een grote rol. Binnen deze driehoek vinden vitale processen plaats, die het leven en het leren van het kind sterk beïnvloeden. De lijnen in de driehoek zijn gelijkzijdig en staan voor de communicatieve banden tussen ouders, kind en school. De ruimte binnen in de driehoek biedt veiligheid, uitdaging, geborgenheid, avontuur, afhankelijkheid en zelfstandig worden. Hiermee wordt bedoeld dat school partner moet zijn en blijven met de ouders en tegelijkertijd de loyaliteitsband tussen de ouders en de leerling altijd moet respecteren.

In mijn achterhoofd ben ik mij bewust van de dynamische driehoek. Ik ben mij altijd bewust dat er respect moet zijn voor zowel de leerling al de ouders. Als een leerling mij een 'geheim' verteld en vraagt of ik dit niet wilde doorvertellen, geef ik aan dat ik dat niet kan beloven. Ik geef aan dat ik geen stappen onderneem voordat ik deze met de leerling besproken heb, zo houd ik respect richting de leerling. Ik zou in eerste instantie niet naar de zorgcoördinator stappen met het 'geheim'. Ik zou eerst advies vragen bij de leerlingbegeleiders zonder het 'geheim' te verklappen. Indien dan het advies is om naar de zorgcoördinator te gaan zou ik dat doen. Ik blijf niet met het 'geheim' van de leerling lopen. Van der Spek geeft aan dat iedere mentor het 'geheim' ergens neer zou moeten kunnen leggen. Ik ben van mening dat dit op Tessenderlandt kan.

Ook voel ik me aangesproken door de opmerking van Veenstra dat iedereen in de onderwijsomgeving zou moeten signaleren en rapporteren aan de mentor indien er iets opvalt aan een leerling. Dit gebeurt in mijn ogen nog te weinig op Tessenderlandt. Als mij iets opvalt dan noteer ik dit in het leerlingvolgsysteem 'Magister' en spreek ik de betreffende mentor aan.

2.3.1 De mentorles

De mentor geeft mentorlessen aan zijn klas. Het gaat om twee uur per week. Bakker en Mijland (2009) geven aan dat de mentor een belangrijke taak heeft als het gaat om teambuilding en het begeleiden van de fasen van een groep tijdens de ontwikkeling van een groepsstructuur en cultuur. Mentoren willen wel graag een handvat en richtlijn voor de invulling van hun mentorles, maar ze willen veelal niet klakkeloos een methode volgen. Ze willen vooral zelf bepalen welk onderwerp op welk moment aan de orde moet komen, vanzelfsprekend aansluitend bij de actualiteit in de klas. Daartegenover staat dat mentoren zich soms verplicht voelen om de aangeschafte methode te gebruiken in de les omdat de leerlingen er (duur) materiaal voor hebben aangeschaft.

Groothuijs en Verkuyll (2008) zeggen dat diverse educatieve uitgevers methodes hebben voor de mentorlessen in de onderbouw. In de onderbouw wordt in die methodes aandacht besteed aan de sfeer, kennismaken met elkaar en met de school, aspecten van studiehouding en studietechnieken, het leef- en werkklimaat in de klas gedurende diverse fasen die een groep doormaakt, sociale vaardigheden, veiligheid in de klas etc. De inhoud van de methodes is vaak gericht op het bevorderen van reflectie.

De keuze voor het aanschaffen van een methode vraagt om een schoolvisie op leerlingbegeleiding, onderzoek naar de achterliggende visie- en gebruiksmogelijkheden van methodes en de wijze waarop mentoren graag werken.

2.3.2 Keuzebegeleiding

Een mentor heeft een vakoverstijgende taak. Hij draagt zorg voor observatie in en buiten lessituaties en voor regelmatige gesprekken met de leerling. Mogelijke onderwerpen tijdens deze gesprekken zijn: het algemene welbevinden (leven), het studie- en leerproces (leren) dat de leerling doorloopt en eventueel te zetten stappen (kiezen). Als er op een van de drie leergebieden een haperende ontwikkeling is wordt van de mentor verwacht dat hij intensiever contact met de leerling gaat onderhouden. De intensiviteit van begeleiding neemt dus toe.

Theunissen en Hengel (1998) geven aan dat de taak van de mentor groter wordt bij het systematisch volgen van de vorderingen en het welbevinden van de leerling. Hij zal een grotere rol gaan spelen bij de keuzebegeleiding.

Zijp (z.j.) geeft aan dat decanen nauw moeten samenwerken met mentoren om ervoor te zorgen dat keuzebegeleiding voor de leerlingen vorm krijgt. Op de meeste scholen ontwikkelt en organiseert de decaan programma's en activiteiten ter voorbereiding op een keuze voor een vervolgopleiding. Meestal voeren mentoren een flink deel van de programma's uit, met ondersteuning van de decaan. Bij moeilijke gevallen, bijvoorbeeld als een leerling totaal niet weet wat te kiezen of een leerling moet voortijdig naar een andere school, biedt de decaan ondersteuning aan de mentor en begeleidt de leerling in verder proces. Voor Zijp is een mentor voor het grootste deel van zijn tijd docent en ziet hij lesgeven als zijn primaire taak. De werkdruk bij docenten is, volgens hem, hoog, dus laten ze mentortaken en voorbereiding op een vervolgkeuze als eerste zitten. De lessen gaan voor. Van belang is dat de decaan de processen ondersteunt en zorgt voor een duidelijke jaarplanning met activiteiten voor leerlingen en ouders, waarbij duidelijk is wat de rol en taak van de mentor is.

Ik ben het niet helemaal met Theunissen en Hengel eens als het gaat om het groter worden van de taak als mentor. In het begin van het schooljaar is het juist belangrijk om het groepsproces te sturen en in te springen op samenwerkings- en individuele problemen, om de leerlingen een zo goed mogelijke start te geven. Als dit eenmaal loopt en de leerlingen weten hoe de school werkt, kan de mentor zich richten op de keuzebegeleiding. Ik ben het wel eens dat Theunissen en Hengel zeggen dat de rol van de mentor groter wordt bij de keuzebegeleiding. Op Tessenderlandt gaan de mentoren van leerjaar één mee naar het tweede leerjaar. Aan het einde van het tweede leerjaar moeten de leerlingen een keuze maken voor een studierichting, hierdoor zal de begeleiding met betrekking tot de keuzes een grotere plaats in gaan nemen. Zijp geeft heel duidelijk aan dat de decaan moet samenwerken met de mentor. Dit gebeurt op Tessenderlandt niet voldoende. Als een mentor een vraag heeft, kan hij terecht bij de decaan. Er is geen overleg moment met de decaan voor ondersteuning of informatie wat er allemaal moet gaan gebeuren op het gebied van LOB (loopbaan oriëntatie en begeleiding). Er mag in mijn ogen meer begeleiding/ondersteuning zijn op het gebied van leren kiezen.

Waar ook meer begeleiding en ondersteuning nodig heeft, is het passend onderwijs. Het kabinet wil voor ieder kind een passende onderwijsplek hebben. Ondanks een handicap of gedragsproblemen en het liefst op een gewone school waar het kind extra begeleiding krijgt. Het kabinet wil het stelsel voor passend onderwijs herzien. In het nieuwe stelsel krijgen scholen de plicht een passende onderwijsplek te bieden aan leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben (www.passendonderwijs.nl).

In mijn ogen is Tessenderlandt hier nog niet klaar voor omdat er op dit moment weinig 'speciale' leerlingen onderwijs volgen op deze locatie. Docenten hebben nog minimaal met 'speciale' leerling gewerkt en zijn hier (nog) niet op voorbereid. Mentoren zullen begeleiding en ondersteuning nodig hebben om de verschillende leerlingen zo goed mogelijk te kunnen begeleiden. Deze begeleiding kan ik mijn ogen ontstaan door overleg tussen de mentoren en het aanbieden van cursussen op het gebied van speciale leerlingen.

2.4 Mentoraat op vergelijkbare scholen

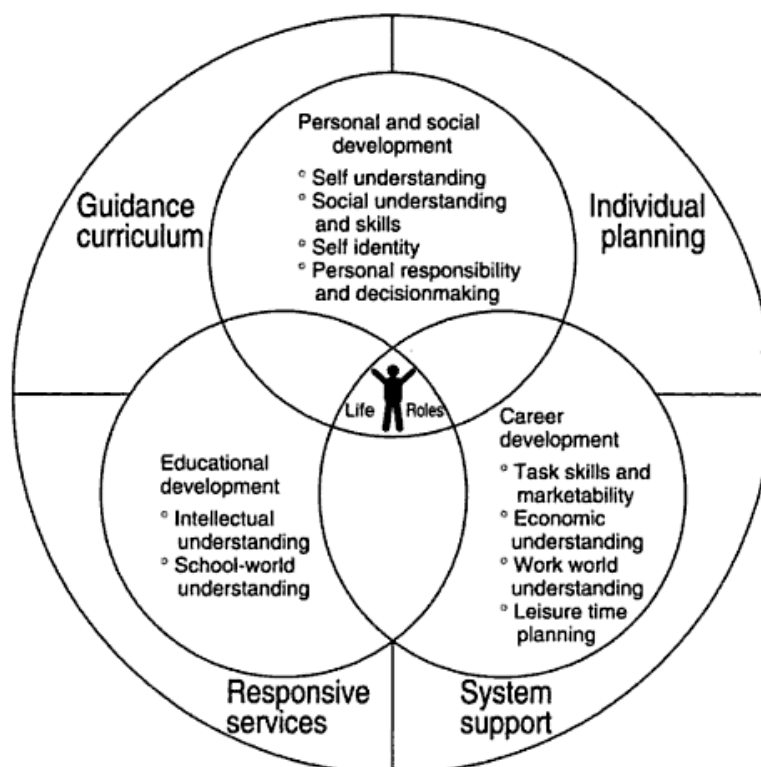
Ponte en Zwaal (1997) geven aan dat scholen in Amerika geen mentoren kennen maar spreken over counselors. Dit is meestal geen docent maar iemand die verantwoordelijk is voor de begeleiding van een groot aantal leerlingen uit verschillende leerjaren in de school. In Amerikaanse scholen gaan leerlingen niet als groep van de ene naar de andere les, maar als individu. Meestal moeten zij zich per semester voor bepaalde lessen inschrijven. Het aantal leerlingen waar een counselor verantwoordelijk voor is, varieert van 75 tot 300 leerlingen. Individuele behoeften van een leerling worden besproken op aanvraag van de leerling.

De verschillen in combinatie met de Nederlandse situatie worden besproken in hoofdstuk vier.

De begeleiding van counselors is gericht op alle rollen die de leerling in het leven waarneemt. Ponte en Zwaal onderscheiden drie gebieden;

1. de persoonlijke en sociale ontwikkeling (personal&social development),
2. de intellectuele ontwikkeling (educational development) en
3. de ontwikkeling op het gebied van studie en beroep (career development).

De hulp kan in Amerika vorm krijgen via individuele of groeps counseling, door langdurige hulp of door onmiddellijke hulp door externe hulpverleningsinstellingen. In figuur 1 staat dit gevisualiseerd.

Figuur 1 Comprehensive counseling & guidance program (Ponte en Zwaal, 1997)

2.5 Kortom

De mentor is op dit moment binnen de meeste scholen de coördinator van de eerstelijns begeleiding binnen zijn klas. De mentor houdt in het oog dat in de begeleiding de diverse gebieden geïntegreerd worden. De mentor is de spil, andere medewerkers en ouders vormen het netwerk waarmee de mentor dagelijks te maken heeft. De mentor signaleert en verwijst indien nodig door naar een expert.

Vanuit bovenstaande inzichten kan de inzet van de mentor gezien worden vanuit vijf verschillende perspectieven;

- In relatie tot de individuele leerling,
- In relatie tot de klas,
- In relatie tot de ouders/verzorgers,
- In relatie tot de vakdocent en andere collega's,
- In relatie tot de interne begeleidingsfunctionarissen.

De verschillende inzichten kunnen terug komen in een taakomschrijving, waarbij er per aspect rekening kan worden gehouden met de visie van de school en de genoemde literatuur.

Hoofdstuk 3 Onderzoeksmethodologie

De informatie in dit onderzoek betreft de opbouw van het onderzoek, de manier waarop ik te werk ben gegaan en met welke middelen.

3.1 Uitvoering

Ik wil onderzoeken of de taakomschrijving van een tweedeklas mentor eventueel verbeterd c.q. aangepast moet worden. Hiervoor wil ik de verwachtingen onderzoeken van de verschillende betrokkenen. Mijn onderzoeksvraag hierbij is: “Wat wordt er verwacht van een tweedeklas mentor op Tessenderlandt ten aanzien van de begeleiding door de leerlingen, ouders, schoolleiding en team onderbouw?”. De onderzoeksvorm die het beste past bij mijn onderzoeksvraag is het Survey-onderzoek. Het Survey-onderzoek is gericht op de vraag hoe mensen ergens over denken, wat ze ergens van vinden, hoe ze handelen en wat ze doen (Harinck, 2010). Ik ga gegevens verzamelen door middel van interviews, groepsgesprekken en het afnemen van enquêtes. Hier kom ik later in het hoofdstuk nog op terug. Alle informatie en uitspraken hebben betrekking op de locatie Van Riebeecklaan van de Unit Tessenderlandt.

3.2 Betrokkenen

Er zijn vier groepen betrokkenen bij mijn onderzoek;

- De tweedeklas leerlingen;
Ik heb gekozen om alle tweedeklas leerlingen de enquête in te laten vullen omdat ik graag ieders mening wil horen. De leerlingen vullen de enquête digitaal in tijdens een mentorles. Hier ben ik bij aanwezig om eventuele vragen te kunnen beantwoorden.
- De ouders van de tweedeklas leerlingen;
De ouders van de tweedeklas leerlingen hebben een brief gekregen met een link naar een website. De leerlingen noteren in hun contactboekje dat de site online is. Ik heb gekozen voor alle ouders, aangezien de leerlingen ook allemaal de enquête invullen. Ik schat in dat ik ongeveer 20% van de enquêtes terug krijg, zo hoop ik toch een redelijk beeld te kunnen krijgen.
- Team onderbouw;
Het team onderbouw telt 40 docenten. Deze hebben allen een brief en een mailtje gehad met een link naar de enquête. Ik schat in dat ik ongeveer 20% van de enquêtes terug krijg.
- De schoolleiding;
De schoolleiding bestaat uit drie personen. Elke persoon heeft een papieren enquête gekregen. Ik heb hiervoor gekozen aangezien mij dit minder werk geeft dan wanneer ik die enquêtes digitaal zou maken.

3.3 Triangulatie

Bij triangulatie is het van belang dat er vanuit verschillende invalshoeken naar het onderzoek wordt gekeken. Er is een theoretische onderbouwing aan het onderzoek vooraf gegaan. Deze is terug te vinden in hoofdstuk twee. Verder zijn er vier interviews met de schoolleiding geweest. Er is een interview met een ouder geweest, een groepsgesprek met de tweedeklas mentoren en interviews met tweedeklas leerlingen.

Door de interviews ben ik gekomen tot de enquête vragen. Uit de interviews bleek bijvoorbeeld dat de mentorles een lastig punt is voor de mentoren. Dit onderdeel heb ik vervolgens aan de enquête vragen toegevoegd.

3.4 Verzamelen van gegevens

Voor de theoretische onderbouwing heb ik gebruikt gemaakt van literatuur en het internet. Verder heb ik gekozen voor online enquêtes zodat ik een groot publiek kan bereiken. Door op deze manier de enquêtes af te nemen, kost het mij minder tijd om de resultaten van de enquêtes in te voeren. De resultaten staan al klaar in de computer.

Ik heb gebruik gemaakt van open en gesloten vragen. De gesloten vragen geven mij kwantitatieve gegevens. Aan de hand van een frequentieverdeling, kruistabellen en staafdiagrammen kan ik gegevens aan gegevens koppelen. Door de open vragen kom ik tot kwalitatieve gegevens. Deze gegevens ga ik proberen te categoriseren. Hierna onderzoek ik de relaties tussen de gegevens en probeer ik op basis daarvan conclusies te trekken. Deze conclusies leg ik naast de bestudeerde literatuur. De resultaten hiervan zijn te lezen in hoofdstuk vijf.

3.5 Betrouwbaarheid, validiteit, ethiek

Mijn onderzoek is betrouwbaar als herhaling van het onderzoek leidt tot dezelfde resultaten. Mijn betrouwbaarheid heb ik proberen te vergroten door een groot aantal respondenten te bevragen, 167 tweedeklas leerlingen en hetzelfde aantal ouders. De enquête is een momentopname, er wordt gekeken naar het gevoel van dat moment. Het zou kunnen zijn dat, indien de enquête herhaald wordt, de antwoorden verschillen.

Ik maak gebruik van triangulatie waardoor de betrouwbaarheid van mijn onderzoek stijgt. Dit heb ik gedaan door alle invalshoeken te bekijken. Ik heb mijn critical friends de resultaten laten lezen en mijn stappen beschreven in mijn onderzoekslogboek.

De validiteit van het onderzoek is afhankelijk van de betrouwbaarheid. De enquête wordt online ingevuld waardoor er vrijwel geen fouten kunnen optreden in de verkregen gegevens. Ik heb de vragen getest in mijn eigen mentorklas. Dit is een eerstejaars klas. Aan de hand van de vragen en onduidelijkheden wist ik wat ik moest verbeteren.

De resultaten in dit onderzoek zijn gebaseerd op transparante en navolgbare gegevens. De voortgang van het onderzoek is van begin af aan besproken met de schoolleiding en de Fontys. Beiden hebben ingestemd met deze onderzoeksaanpak en zijn tussentijds op de hoogte gehouden van de voortgang van het proces. Verder is het onderzoek gecommuniceerd met een aantal collega's, mijn critical friends uit de studiegroep en mijn begeleidster.

De onderzoeksgroep is vooraf geïnformeerd over het doel van het onderzoek tijdens een algemene ouderavond. Daarbij is aangegeven, ook in de begeleidende brief, dat alle gegevens geanonimiseerd worden weergegeven en dat geen informatie op andere wijze zal worden verstrekt. Bij de collega's is aangegeven dat de resultaten worden besproken in het laatste afdelingsoverleg.

Hoofdstuk 4 Data analyse en resultaten

In dit hoofdstuk presenteer ik de cijfers en uitkomsten van mijn onderzoek. Ik beschrijf de kwantitatieve gegevens aan de hand van tabellen en ik ondersteun deze met kwalitatieve gegevens. Ik wil uiteindelijk antwoord krijgen op mijn hoofdvraag:

“Wat wordt er verwacht van een tweedeklas mentor op Tessenderlandt ten aanzien van de begeleiding door de leerlingen, ouders, schoolleiding en team onderbouw?”

In de bijlage drie en verder, staan de enquêtes en de uitkomsten volledig beschreven.

Er zijn 167 tweedeklas leerlingen en er zijn 165 enquêtes ingevuld en teruggestuurd (98%). Ook zijn er 167 enquêtes verstuurd naar alle ouders van de tweedeklas leerlingen. Er zijn 21 enquêtes terug gekomen, een magere 12,7%.

De enquête is uitgegaan naar alle leden van het team onderbouw. Het gaat om 40 collega's die allen lesgeven aan de onderbouw. Er zijn zestien (40%) enquêtes terug gekomen. De schoolleiding bestaat uit één locatiedirecteur en twee afdelingsleiders (bovenbouw en onderbouw). Deze hebben een papieren enquête ingevuld, die ik van alle drie terug heb gehad (100%).

Naar aanleiding van de gegeven antwoorden op de vraag wat de mentor in de ogen van de betrokkenen zou moeten doen, blijkt dat de antwoorden in een aantal categorieën te verdelen zijn. De antwoorden heb ik gescoord in deze categorieën en hiervan een top vijf gemaakt. Het percentage geeft aan hoeveel procent een antwoord heeft gegeven in de categorie.

Leerlingen (165 enquêtes ingevuld)		Ouders (21 enquêtes ingevuld)	
1. Helpen met problemen en advies geven.	55,7%	1. Begeleiden van de leerlingen met leer-, huiswerk en keuzes maken.	67%
2. Naar ons luisteren, begrijpen en er voor ons zijn.	38,4%	2. Een aanspreekpunt voor de leerlingen zijn indien er problemen zijn.	47,6%
3. Goede sfeer in de klas realiseren en pesten voorkomen.	23,4%	3. Eerste contactpersoon zijn voor de ouders.	47,6%
4. Helpen met school- en huiswerk en overgaan naar het volgend jaar.	22,6%	4. Signaleren van problemen en hier naar handelen.	28,6%
5. Goed lesgeven en uitleg geven over de verschillende onderwerpen.	16,3%	5. Zorg dragen voor gezonde en veilige leeromgeving.	23,8%

Team onderbouw (16 enquêtes ingevuld)		Schoolleiding (3 enquêtes ingevuld)	
1. De leerlingen het hele jaar door begeleiden en ondersteunen met het maken van hun keuze.	68,8%	Leerlingen coachen, sturen en stimuleren.	100%
2. Contacten met ouders onderhouden.	62,5%	Begeleiding van een klas als groep gedurende een schooljaar.	100%
3. De groep begeleiden, sfeer in de klas in de gaten houden.	62,5%	Het monitoren van het welbevinden en de voortgang van de leerling het gehele jaar.	100%
4. Welbevinden van de leerling in de gaten houden en hierop handelen.	43,8%	Eerste aanspreekpunt voor docententeam, leerling en ouders.	66%
5. Eerste aanspreekpunt voor leerlingen.	31,3%	Verzorgen van de lessen TO: leren leren, sociale vaardigheden en keuzebegeleiding.	33%

Tabel 1 Wat zijn de taken van een tweedeklas mentor?

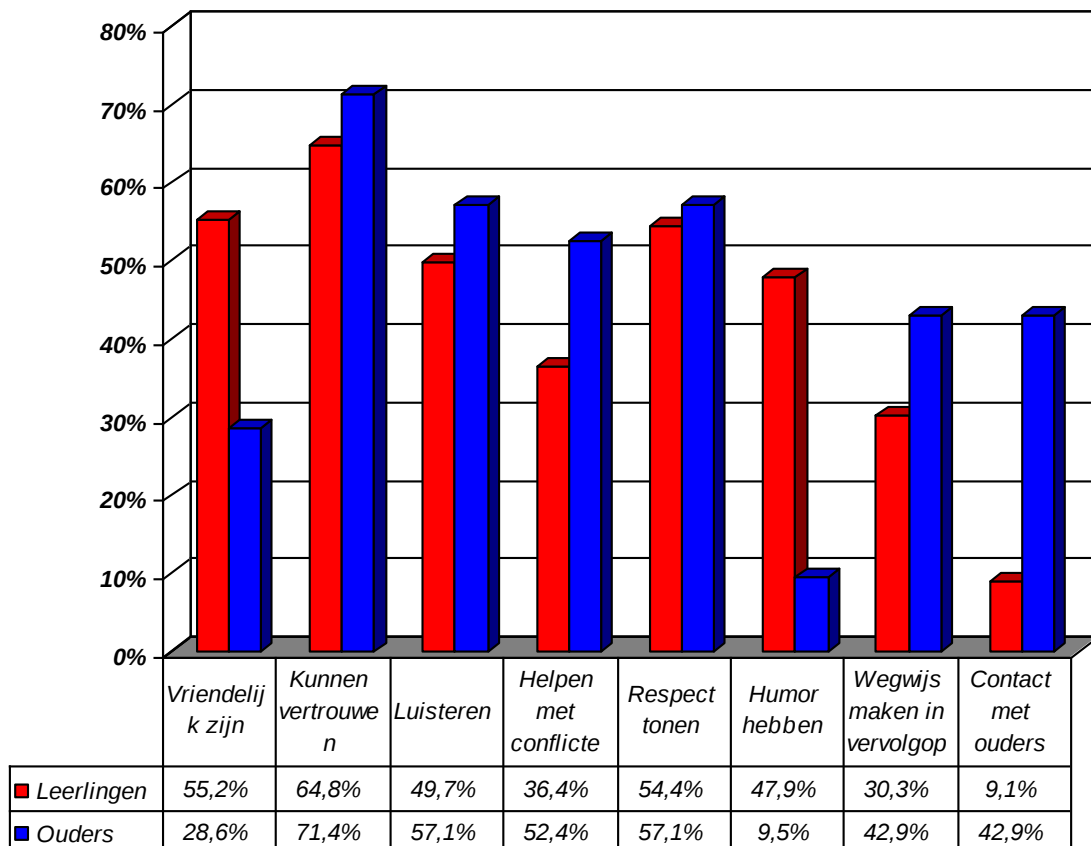
Opvallende citaten bij bovenstaande tabel zijn;

Leerlingen; “Goed dingen kunnen uitleggen, goed kunnen luisteren, weten waar een kind het over heeft en waar ze het zelf over hebben als ze met het kind en de ouders praten, goed dingen kunnen regelen, op tijd en netjes zijn.” En “De leerlingen helpen met moeilijke dingen en conflicten in de klas op lossen.”

Ouders; “Minstens 4 dagen per week aanwezig zijn op school en op de hoogte zijn van de schoolse zaken.” En “Het vak Toekomst Oriëntatie meer inhoud geven.”

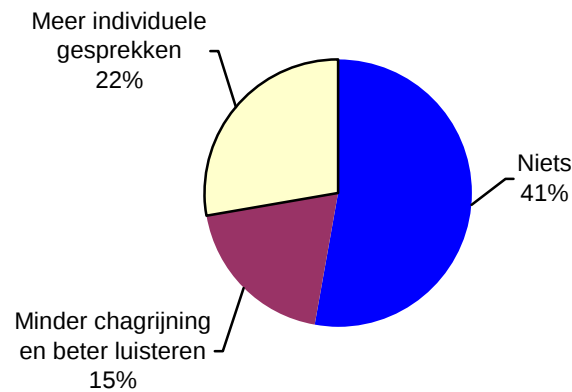
Team onderbouw; “Ik zou liever meer persoonlijk contact willen met de leerlingen zodat je ook 1 op1 gesprekken kan voeren. Dat je de leerlingen didactisch en sociaal-emotioneel beter kunt begeleiden.” En “Sfeer in de groep bewaren en contact met ouders.”

Wat leerlingen en ouders belangrijk vinden aan een mentor is nogmaals te zien in de volgende vergelijking.

Vergelijking 1 Wat vinden ouders en leerlingen belangrijk aan een goede mentor

In tabel 1 en vergelijking 1 is duidelijk een overeenkomst te zien. De top vijf van gewenste taken van de mentor komen terug in vergelijking met wat ouders en leerlingen belangrijk vinden aan een goede mentor. Opvallend hierbij is wel dat leerlingen het niet zo belangrijk vinden dat de mentor contact heeft met de ouders. Dit in tegenstelling tot wat de ouders vinden.

Figuur 2 Verandering volgens leerlingen

In bovenstaand figuur is te zien dat de meeste leerlingen geen verandering willen zien bij hun mentor.

Opvallend is dat 22% van de leerlingen meer individuele gesprekken wil hebben met de mentor. Twee citaten; *“Ook met de kinderen praten die het gewoon goed doen op school.”* en *“1 Keer in de maand of zo een 1 op 1 een gesprek houden.”*. Uit de enquête blijkt dat ze bijna geen individuele gesprekken hebben (figuur 3).

Oneens	57	34.5 %	
Een beetje oneens	37	22.4 %	
Neutraal	42	25.5 %	
Een beetje mee eens	19	11.5 %	
Mee eens	10	6.1 %	

Figuur 3 ik heb wel eens individuele gesprekken met mijn mentor

Elf (52,4%) ouders geven geen suggesties voor de verbetering van de begeleiding van hun kind. Een aantal ouders geven aan dat;

- *“De mentor vaker individuele gesprekken moet voeren.”*
- *“De mentor ook moet letten op de kinderen die geen problemen hebben.”*

De collega's geven aan dat er verbeterpunten zijn voor de invulling van de mentortaak. Een aantal zaken die ze aangeven zijn;

- *“Vaker overleg met andere mentoren.”*
- *“Een nieuwe mentorles methode die de leerlingen aanspreekt.”*
- *“Meer begeleiding op het gebied van keuzebegeleiding op de toekomst.”*

Het punt dat het meest naar voren komt; *“Kleinere klassen creëren of twee mentoren op één klas zetten zodat de mentor meer persoonlijke aandacht heeft.”*

De locatiedirecteur en de afdelingsleider onderbouw geven ook aan dat het mentoraat verbeterd kan worden. Afdelingsleider bovenbouw heeft hier, volgens hem, geen zicht op. De zaken die de locatiedirecteur en de afdelingsleider onderbouw aangeven zijn;

- *“Mentor zou meer de rol van eerste lijnfunctionaris moeten vervullen.”*
- *“Meer contacten tussen mentor en docententeam over begeleiding van leerling of klas.”*

De schoolleiding geeft aan dat de school iets kan doen om de taak van mentor beter tot zijn recht te laten komen. Hieronder de citaten;

- *“Regelmatig overleg tussen de mentor en de leerlingbegeleiding.”*
- *“Goede scholing aanbieden.”*
- *“Zowel groeps- als individuele trainingen aanbieden.”*
- *“Dit onderzoek gebruiken.”*

De leerlingen geven in de top vijf aan dat de mentor goede lessen moet geven. Wat er dan in de mentorlessen behandeld zou moeten worden, volgens de verschillende betrokkenen, is te zien in de volgende tabellen.

Leerlingen (165 enquêtes ingevuld)	
Als er een probleem is in de klas moet dit in de mentorles besproken worden.	60%
In de mentorles moeten er brieven uitgedeeld worden.	43%
Hoe je met elkaar omgaat.	30,3%
De decaan moet vaker komen praten over vervolgopleidingen.	20,6%

Tabel 2 belangrijkste onderdelen in de mentorles volgens de leerlingen

Ouders	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Individuele gesprekken						x						
Groepsgesprekken		x										
Omgang met elkaar	x											
Sociaal emo. ontwikkeling			x									
Brieven uitdelen												x
Contact boekje controleren											x	
Keuzeprocessen					x							
Sfeer creëren				x								
Vervolgstudies							x					
Leervaardigheden								x				
Multiple Choice									x			
Kanjertraining										x		

Tabel 3 belangrijkste onderdelen in de mentorles volgens de ouders (1 is het belangrijkste en 12 het minst belangrijke)

Collega's	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Individuele gesprekken	x											x
Groepsgesprekken	x		x									
Omgang met elkaar		x	x									
Sociaal emo ontwikkeling				x								
Brieven uitdelen										x		x
Contact boekje controleren						x						
Keuzeprocessen					x							
Sfeer creëren							x					
Vervolgstudies									x			
Leervaardigheden					x					x		
Multiple Choice							x					
Kanjertraining							x	x	x		x	

Tabel 4 belangrijkste onderdelen in de mentorles volgens team onderbouw (1 is het belangrijkste en 12 het minst belangrijke)

De locatiedirecteur (LD), afdelingsleider onderbouw (AO) en afdelingsleider bovenbouw (AB) hebben allen hun mening ingevuld.

Schoolleiding	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Individuele gesprekken		LD		AB						AO		
Groepsgesprekken	LD		AB		AO							
Omgang met elkaar				AO		LD						AB
Sociaal emo. ontwikkeling			AO				LD				AB	
Brieven uitdelen		AB										LD/AO
Contact boekje controleren					AB						LD/AO	
Keuzeprocessen		AO		LD		AB						
Sfeer creëren			LD			AO				AB		
Vervolgstudies	AB						AO	LD				
Leervaardigheden	AO				LD				AB			
Multiple Choice								AB	AO	LD		
Kanjertraining							AB	AO	LD			

Tabel 5 Belangrijkste dat aan bod moet komen in de mentorles volgens de schoolleiding (1 is het belangrijkste en 12 het minst belangrijke)

Opvallend is dat de schoolleiding, met name afdelingsleider bovenbouw, een andere visie heeft dan de andere leden van de schoolleiding. Vooral op het gebied van omgang met elkaar en sociaal emotionele ontwikkeling.

De methode Multiple Choice wordt door de mentoren gebruikt in de mentorles. De meningen over deze methode zijn verdeeld. 70% van de leerlingen vindt de methode niet leuk. De ouders hebben hier, volgens de enquête, geen mening over. 66% van de ouders heeft een neutrale mening over de methode. 37% van de collega's geeft aan dat de methode slecht is. 18% vindt de methode voldoende. Opvallend hierbij is dat een collega die 'voldoende' ingevuld heeft, aangeeft dat "*het tenminste wat sturing geeft.*". De collega's die 'slecht' hebben ingevuld, geven als argumenten dat de methode oppervlakkig is en weinig sturing geeft wat betreft de keuzes van de leerlingen. De afdelingsleiders geven aan dat ze de methode als voldoende ervaren. De locatiedirecteur geeft aan hier geen zicht op te hebben. Opvallend is dat de locatiedirecteur en afdelingsleiders aangeven dat de methode achterhaald is en er een meer praktische invulling zou moeten komen.

Er is contact geweest met twee andere vergelijkbare scholen. Prisma van Cooth in Breda en Lampasas High School in Texas Amerika. De verschillen tussen deze scholen staan in onderstaand schema.

<u>Prisma van Cooth</u>	<u>Lampasas High School</u>	<u>Tessenderlandt</u>
Co-mentoraat, twee mentoren op één klas.	Geen mentor maar twee counselors voor al de leerlingen op de school.	Één mentor per klas.
Ouders halen het rapport op bij de mentor, hierdoor vier keer per jaar contact.	In het begin van het schooljaar hebben ouders de mogelijkheid om naar school te komen voor een rondleiding. Verder alleen op afspraak.	Ouders kunnen de mentor op de ouderavond spreken, via contactboekje en telefonisch.
Heeft contactboekje voor communicatie met de ouders.	Hebben alleen per semester een rapport met percentages	Heeft contactboekje voor communicatie met de ouders.
Elke week leerlingbesprekingen met een roulatiesysteem.	Geen leerlingbesprekingen.	Vier keer per jaar leerlingbesprekingen al de klassen in drie dagen.
Twee keer in de week mentorles, geen methode.	Geen mentorles.	Twee keer in de week mentorles, methode Multiple Choice en Kanjertraining.
Één keer per twee weken heeft de mentor contact met de teamleider om de klas te bespreken.	Counselors hebben indien nodig contact met een vakdocent.	Mentor heeft indien gewenst contact met de leerlingbegeleider van het betreffende leerjaar.

Tabel 6 verschil tussen andere vergelijkbare scholen

Opvallend is de begeleiding op Prisma van Cooth met het co-mentorschap en het verplicht ophalen van het rapport door de ouders. Terwijl Lampasas High School in Amerika alleen counselors heeft, die wel begeleiding bieden op de drie gebieden die wij in Nederland ook hanteren (leren leren, leren leven en leren kiezen).

In het volgende hoofdstuk leg ik de bevindingen uit de enquêtes naast de literatuur en trek ik conclusies.

Hoofdstuk 5 Conclusies en aanbevelingen

In dit hoofdstuk leg ik de relatie tussen de theorie uit hoofdstuk twee en de gegevens uit het onderzoek in hoofdstuk vier. Ik bespreek de deelvragen in paragrafen om zo te komen tot een antwoord op de hoofdvraag; *“Wat wordt er verwacht van een tweedeklas mentor op Tessenderlandt ten aanzien van de begeleiding door de leerlingen, ouders, schoolleiding en team onderbouw?”*. In de paragrafen trek ik conclusies en doe korte aanbevelingen om de praktijk te verbeteren. Aan het eind van dit hoofdstuk worden de aanbevelingen herhaald en uitgebreid besproken.

In hoofdstuk vier is te lezen dat alle leerlingen, 12,7% van de ouders, 40% leden van team onderbouw en de voltallige schoolleiding de enquête hebben ingevuld. In mijn ogen zijn er te weinig ouders geweest die de enquête hebben ingevuld. Zegt dit iets over de ouderbetrokkenheid? Ik zou hierover op school wel eens van gedachten willen wisselen. In hoofdstuk 6 ‘Reflectie’ kom ik hierop terug.

5.1 Wat verwachten de leerlingen, ouders, schoolleiding en team onderbouw van een tweedeklas mentor?

Groothuijs en Verkuyl (2008) geven aan dat vrijwel alle scholen in het voortgezet onderwijs per klas een docent aanwijzen die als mentor de leerlingen extra steun en aandacht geeft. Uit mijn onderzoek is gebleken dat de mentor, in de ogen van alle onderzoekseenheden, de leerling het hele jaar door moet begeleiden en ondersteunen. De verschillende geledingen verstaan hieronder dat alle leerlingen gecoacht, gestuurd en gestimuleerd moeten worden. Er moet hulp geboden worden bij alledaagse problemen, keuzes maken en het huis- en leerwerk. Deze verwachtingen komen overeen met de literatuur. Groothuijs en Verkuyl (2008) geven aan dat de leerling moet weten wie hij is, wat hij wil en wat hij kan. De mentor kan hier een grote invloed op uitoefenen door de leerling hierin te begeleiden in zowel de les als ook op individueel vlak.

Ook Palmer (2005) geeft aan dat de mentor een belangrijke taak heeft. Hij zegt dat de mentor de intentie moet hebben om de leerling zo te begeleiden dat deze tot zijn recht komt en gerespecteerd wordt. In mijn ogen geven leerlingen, door hun antwoorden, aan dat zij het gehele schooljaar ‘gevolgd’ willen worden. Uit citaten blijkt dat de mentor moet weten waar de leerling zich mee bezig houdt in de school en dat de mentor goed naar hen moet luisteren. Uit het onderzoek blijkt (blz. 22) dat de mentoren meer met elkaar in overleg willen om over strubbelingen te kunnen praten.

Ik concludeer dat een tweedeklas mentor er moet zijn voor alle leerlingen, de leerling die problemen heeft maar ook de leerling waarmee het goed gaat op school. Hij moet leerlingen helpen met school- en huiswerk zodat ze over kunnen naar het volgend schooljaar. Ook concludeer ik dat de mentoren vaker met andere mentoren rond de tafel willen zitten. Ik beveel aan om vaker een mentorenoverleg op de agenda te zetten. Hier kan de voortgang van de klas besproken worden. Eventuele strubbelingen kunnen snel aangepakt worden en mentoren kunnen elkaar ondersteunen in het begeleidingsproces van hun klas. Ook kunnen de mentoren gecoacht worden, indien er leerlingen met speciale behoeftes in de klas zitten of in de toekomst in de klas komen.

5.2 Wat vinden de leerlingen, ouders, schoolleiding en team onderbouw belangrijk aan de begeleiding van een tweedeklas mentor?

Uit de verkregen gegevens blijkt dat alle groepen het belangrijk vinden dat de mentor het eerste aanspreekpunt is voor de leerling, maar ook voor de ouders (zie tabel 1 in hoofdstuk vier). Leerlingen vinden het contact tussen de mentor en hun ouders minder belangrijk in vergelijking met ouders (zie vergelijking 1). Leerlingen willen niet graag dat er contact is tussen de mentor en hun ouders. Dit kan, in mijn ogen, komen omdat ze niet willen dat beide partijen met elkaar in gesprek gaan, omdat de leerling niet wil dat dingen die op school gebeuren thuis besproken wordt en om mogelijke straf te voorkomen.

Indien er problemen of incidenten zijn geweest willen ouders op de hoogte gehouden worden, dit blijkt uit enkele citaten. De dynamische driehoek speelt hierbij een grote rol (Milligen e.a, 2001). Deze driehoek staat voor evenwichtige verhoudingen tussen ouders, school en leerling. Dit biedt groei ruimte voor de leerling om zich te ontwikkelen (zie hoofdstuk 2.3). Hierop aansluitend blijkt uit de gegevens dat zowel leerlingen als ouders vinden dat er meer individuele gesprekken zouden moeten zijn tussen leerling en mentor.

Uit figuur drie in hoofdstuk vier blijkt dat dit nu bijna niet gebeurt. Theunissen en Hengel (1998) geven aan dat, door geregeld individuele gesprekken met de leerling te voeren, de voortgang gemakkelijk in de gaten te houden is. Indien zich een probleem voordoet kan de mentor snel en effectief handelen. Mijland (2009) geeft aan dat door vele gesprekken en contacten de vertrouwensband tussen mentor en leerling opgebouwd en vergroot wordt.

Het team onderbouw zou ook willen zien dat er meer ruimte en tijd is om individuele gesprekken met leerlingen te voeren. Uit de gegevens blijkt dat zowel de ouders als het team onderbouw, kleinere klassen of twee mentoren per klas zouden willen zien. Als argument wordt aangegeven dat er dan meer persoonlijke aandacht voor de individuele leerling kan zijn. Vanuit de verkregen gegevens en de literatuur kan ik concluderen dat er nu niet voldoende individuele gesprekken gevoerd worden. Hier wordt wel veel waarde aan gehecht door de betrokkenen.

Ik hecht veel waarde aan individuele gesprekken. Ik merk dat je, door die gesprekken, veel te weten komt over de leerling en zijn manier van denken. Ik kan daardoor, als mentor, inspelen op verschillende behoeftes van individuele leerlingen en, indien nodig, differentiëren in mijn manier van begeleiding. Op deze manier ben ik bezig met passend onderwijs; houd ik rekening met verschillen tussen leerlingen. Als aanbeveling wil ik geven om de mentoren meer ruimte en tijd te geven zodat er meer individuele gesprekken gevoerd kunnen worden met leerlingen. Zodat de begeleiding specifiek gericht kan worden op de individuele leerling. Verderop in het hoofdstuk ga ik in op de manier waarop ik dit zie.

Als ik kijk naar het vak Toekomstoriëntatie geven leerlingen en ouders aan dat de mentor een les moet geven die inhoud heeft (zie tabel 3). Het belangrijkste waar aandacht aan besteed moet worden in de les Toekomstoriëntatie is, in de ogen van de verschillende onderzoekseenheden, de omgang met elkaar. Alleen de afdelingsleider bovenbouw vindt dit het minst belangrijk. Ik heb hier geen verklaring voor. Ik ga dit navragen. De mentor moet zorgen voor een goede sfeer in de klas. Dit wil zeggen dat er niet gepest wordt. Ook moet iedereen op zijn/haar niveau kunnen werken. Dit blijkt uit de onderzoeksgegevens.

In de literatuur (Bakker en Mijland, 2009) blijkt dat de mentor een belangrijke taak heeft als het gaat om teambuilding en het begeleiden van de fasen van groepsontwikkeling. Indien hier geen aandacht aan besteed wordt, kunnen problemen ontstaan zowel op groeps- als ook op individueel niveau (leerlingen die buitengesloten of gepest worden).

Om een veilig leerklimaat te kunnen verwezenlijken moet de mentor, volgens Bakker en Mijland (2009), hier gericht aandacht aan besteden.

Bakker en Mijland (2009) geven aan dat mentoren in de mentorles niet zomaar klakkeloos een methode willen volgen. Volgens hen willen ze meer aandacht besteden aan de dagelijkse bijzonderheden. Dit blijkt ook uit mijn onderzoek. Het team onderbouw heeft als enige positieve opmerking over de methode dat “*het tenminste wat sturing geeft*”. Dit geeft in mijn ogen aan dat de mentor misschien meer handvatten zou willen hebben.

De leerlingen geven aan dat ze de methode (Multiple Choice) niet leuk vinden (blz. 24). Ouders zijn hierin neutraal. Dit komt, in mijn ogen, omdat ze de methode niet kennen. Uit het onderzoek blijkt dat het team onderbouw graag een methode wil die, in hun ogen, niet oppervlakkig is en die sturing geeft aan keuzes. Groothuijs en Verkuyl (2008) geven aan dat er veel educatieve methodes op de markt zijn. Het algemene welbevinden (leven), het studie- en leerproces (leren) dat de leerling doorloopt en eventueel te zetten stappen (kiezen), zijn de belangrijkste items die behandeld moeten worden in de methode die gebruikt wordt in de mentorles. Theunissen en Hengel (1998) zijn het hier mee eens. Uit gegevens van mijn onderzoek trek ik de volgende twee conclusies:

- De mentor moet zorgen voor een goede sfeer in de klas waardoor iedereen zich op zijn/haar gemak voelt en er niet gepest wordt.
- De mentor moet goede mentorlessen geven die gericht zijn op leren leven, leren leren en leren kiezen.

Vanuit deze conclusie geef ik als aanbeveling om te komen tot een nieuwe methode voor de les Toekomstoriëntatie. Een methode die sturing geeft op de verschillende belangrijke gebieden (leren leven, leren leren en leren kiezen).

Naast het gemis van een goede methode, geeft het team onderbouw ook aan dat ze vast lopen als het gaat om de begeleiding in de keuzes die leerlingen moeten maken. De decaan zou, in hun ogen, vaker langs moeten komen in de mentorles. Zijp (z.j.) geeft aan dat de decaan moet samenwerken met de mentor. Uit mijn onderzoek blijkt dat ook de ouders de samenwerking met de decaan belangrijk vinden omdat zij, evenals leerlingen, het belangrijk vinden om leerlingen wegwijs te maken in het vervolgonderwijs (zie tabel 2 en 3).

Ik merk dat er geen vast overlegmoment is tussen decaan en mentor, waardoor sommige activiteiten voor de mentoren onduidelijk zijn. In mijn rol als leerlingbegeleider wil ik ook graag op de hoogte gehouden worden van de LOB activiteiten en de rol van de mentoren daarin. Mijn conclusie is dat de decaan activiteiten organiseert, maar het is niet duidelijk wat de rol van de mentor hierin is. Mijn aanbeveling is dat de decaan een grotere rol gaat spelen in de les Toekomstoriëntatie samen met de mentor. De decaan zou bij het overleg met de mentoren aanwezig kunnen zijn om duidelijkheid te creëren wat de verwachtingen ten aanzien van hun rol in de uitvoering is. Hierdoor wordt er draagvlak gecreëerd om LOB sterker neer te zetten.

5.3 Hoe is het mentoraat georganiseerd op andere, vergelijkbare scholen?

Uit dit onderzoek blijkt dat er een groot verschil is tussen de begeleiding in Nederland en Amerika. Nederland heeft op vrijwel alle scholen in het voortgezet onderwijs een mentor per klas (Groothuijs en Verkuyl, 2008). De mentor is de spil in de eerstelijns leerlingbegeleiding. In Amerika spreken ze niet over mentoren maar over counselors. Ponte en Zwaal (1997) geven aan dat dit meestal begeleiders in de school zijn, die een groot aantal leerlingen uit verschillende leerjaren begeleiden. Ook geven ze aan dat de counselors werken vanuit de behoefte van de leerling. Als er geen vraag is, is er geen hulp. Uit literatuur (Ponte en Zwaal, 1997) en de gegevens uit het onderzoek blijkt dat er op één punt geen verschil is. In Nederland en Amerika worden leerlingen begeleid op drie terreinen: Leren leven, leren leren en leren kiezen (zie figuur 1 in hoofdstuk twee).

In Nederland zijn er ook verschillen tussen vergelijkbare, scholen. Op Prisma van Cooth, hebben ze gekozen voor twee mentoren op een klas. Verder halen de ouders de rapporten op en heeft de teamleider om de twee weken een gesprek met de mentor over de klas. Dit zijn drie keuzes die Tessengerlandt niet kent. Van de achterliggende visie ben ik helaas niet op de hoogte.

Als conclusie trek ik dat in Amerika het beleid met betrekking tot leerlingbegeleiding anders is dan in Nederland. Mij spreekt de begeleiding in Nederland meer aan. Er zijn kortere lijnen en de leerlingen worden gevolgd in hun schoolloopbaan en niet als er een behoefte van de leerling is.

Aan de hand van antwoorden op de verschillende deelvragen heb ik antwoorden gegeven op de hoofdvraag; *“Wat wordt er verwacht van een tweedeklas mentor op Tessengerlandt ten aanzien van de begeleiding door de leerlingen, ouders, schoolleiding en team onderbouw?”*. Deze antwoorden zijn terug te vinden in bovenstaande paragrafen.

Er wordt door de verschillende onderzoekseenheden van een tweedeklas mentor op Tessengerlandt verwacht dat:

- Hij er is voor alle leerlingen, de leerling die problemen heeft maar zeker ook de leerling waarmee het goed gaat op school.
- Hij echt naar de leerling luistert en advies geeft.
- Hij de leerlingen helpt met hun school- en huiswerk zodat ze kunnen overgaan naar het volgend schooljaar.
- Hij de eerste contactpersoon is voor de leerling en de ouders.
- Hij op regelmatige basis individuele gesprekken voert met de leerling.
- Hij zorgt voor een goede sfeer in de klas waar iedereen zich op zijn gemak voelt, waar niet gepest wordt.
- Hij goede begeleidingslessen geeft gericht op leren leren, leren leven en leren kiezen.

Vanuit deze conclusies doe ik aanbevelingen om de praktijk te verbeteren.

5.4 Aanbevelingen

- Ouders zouden, in mijn ogen, meer betrokken kunnen worden bij buitenschoolse activiteiten als, bijvoorbeeld, begeleiding. Ook zouden de ouders de rapporten op kunnen komen halen bij de mentoren, zodat elke ouder minimaal vier keer per jaar op school komt.
- Vaste overlegmomenten plannen voor mentoren, zodat belangrijke gebeurtenissen in het schooljaar besproken kunnen worden en ze van elkaars expertise gebruik kunnen maken. Misschien is het goed om deze overlegmomenten voor de leerlingbesprekingen en ouderavonden te plannen (minimaal vier keer per jaar). In mijn ogen zijn er rond die tijd strubbelingen en onduidelijkheden. Deze kunnen op deze manier besproken worden met alle mentoren; zodoende leren ze van elkaar. De leerlingbegeleider van het betreffende leerjaar zou als voorzitter aangesteld kunnen worden. Ook zouden de mentoren tijdens deze overlegmomenten gecoacht kunnen worden indien er leerlingen met speciale behoeftes in de klas zitten. Dit gaat met de invoering van Passend Onderwijs meer voorkomen (zie hoofdstuk 2.3.2).
- De mentoren zouden meer tijd moeten krijgen om individuele gesprekken te kunnen voeren met leerlingen. Door de klassen kleiner te maken heeft de mentor meer tijd voor individuele leerlingen. Ook kan er gedacht worden aan twee mentoren per klas. Hierdoor kunnen taken verdeeld worden en is er meer tijd voor individuele gesprekken.
- Er zijn twee mentorlessen in de week. Een andere mogelijkheid zou zijn om van de twee mentorlessen in de week, één mentorles te vullen met individuele gesprekken.
- Er moet een nieuwe methode komen voor de mentorles. Eén die goed aanstuurt en voorbereidt op het leren leven, leren leren en het maken van keuzes. De methode zou, in mijn ogen, in samenspraak tussen de leerlingbegeleider, decaan en mentor gekozen moeten worden.
- De decaan zou een grotere rol moeten gaan spelen als het gaat om Toekomstoriëntatie. Van belang is dat de decaan de processen ondersteunt en zorgt voor een duidelijke jaarplanning met activiteiten voor leerlingen en ouders. De rol en taak van de mentor op dit vlak moet duidelijk zijn. Ik denk nu aan gezamenlijke overlegmomenten tussen decaan en mentoren. Hierdoor kan de decaan draagvlak creëren en duidelijkheid scheppen over wat hij van de mentor verwacht.
- Ook zou de decaan, in mijn ogen, elke week bij een tweedejaars klas een richting aan bod kunnen laten komen. Hierdoor kunnen leerlingen vragen stellen en een goed beeld krijgen over de verschillende richtingen die gekozen kunnen worden.

Hoofdstuk 6 Evaluatie

In dit hoofdstuk evalueer ik het onderzoek. Ik start met mijn ervaringen en leerpunten, waarna ik de kritische evaluatie van het proces bespreek.

“Non scholae sed Vitae discimus (Je leert niet voor de school, maar voor het leven)”

Bovenstaande zin heb ik vaak voor mijzelf herhaald. Dit meesterstuk leverde mij bloed, zweet en veel tranen op. Af en toe voelde ik mij hulpeloos en zag ik op om wéér te beginnen aan het aanpassen van werk dat ik al gemaakt had. Vooral in het begin was ik gefrustreerd en kostte het me heel veel moeite om weer te beginnen. Ik ben iemand die graag de touwtjes in handen heeft en ik wil graag duidelijk weten wat er precies van mij verwacht wordt.

Ik wist vrij snel dat ik als onderwerp het mentoraat wilde onderzoeken. Ik vond het lastig om de hoofd- en deelvragen concreet te krijgen, ik wilde te veel. Ik ben namelijk gedreven, wil alles meteen veranderen in de praktijk. Het is een utopie dat ik dat in mijn eentje kan. Ik weet dat ik met mijn onderzoek alleen mensen aan het denken moet zetten en samen met hen moet proberen te komen tot een verbeterde taakomschrijving.

Ik maakte een eerste opzet van een hoofdstuk, waar ik best trots op was, en stuurde dit naar mijn critical friends. De eerste keren dat ik een hoofdstuk terug kreeg met al die feedback, tastte dat mijn gevoel van eigenwaarde aan. Ik ben een streber, wil graag dingen goed doen. Hierdoor liep ik soms tegen een muurtje aan. Ik had, in mijn ogen, gefaald. Ik wil complimenten krijgen van iemand anders, zodat ik mij goed voel. Ik heb geleerd dat ik de complimenten uit mijzelf moet halen. Trots moet zijn op wat ik doe.

Na twee hoofdstukken drie tot vier keer verbeterd te hebben ging ik inzien dat de feedback juist erg hielp om het stuk sterker te maken, hierdoor creëerde ik voor mijzelf ook iets meer rust, ik haalde de trots uit mijzelf. De feedback hielp vooral bij mijn zinsbouw en mijn spelling. Ik ben mij ervan bewust dat deze zaken een minpunt van mij zijn. Nederlands zal altijd een leerpunt blijven. In het begin van het meesterstuk was ik hier niet zo mee bezig en vond ik de inhoud belangrijker. Ik ben mij, naast de inhoud, steeds meer gaan richten op mijn spelling en mijn zinsbouw en ik vind dat dit steeds beter gaat. Ook ben ik gegroeid in het aanbrengen van een duidelijke lijn in mijn verhaal.

Een sterk punt van mijzelf vind ik mijn doorzettingsvermogen. Ik heb vaak tegen mijn vriend gezegd dat het geen optie was om te stoppen, ik moest en zou het meesterstuk met goed gevolg afsluiten. Ik merkte ook dat ik niet achter wilde blijven bij de rest van de groep. Ik ging, door hen, juist extra hard werken. Het snel en goed reageren van mijn critical friends hielp mij om door te blijven gaan en stukken op te sturen. Ik heb ons groepje als erg prettig ervaren. De sfeer was gezellig, er was sympathie en iedereen wilde elkaar zo goed mogelijk helpen. Ik vind dat ik altijd redelijk snel gereageerd heb op de stukken van de anderen uit mijn groep. Ik ben mij er ook van bewust dat ik niet altijd feedback kon geven op de inhoud. Ik heb wel feedback kunnen geven op de vormgeving.

Ik ben erg trots op mijzelf en ik heb van het proces geleerd. Ik heb vooral geleerd dat ik de literatuur moet gebruiken om goede enquêtevragen te maken. Vragen die inhoud hebben en waaruit ik duidelijke conclusies kan trekken.

Ik heb twee gesprekken gehad met de afdelingsleider van de onderbouw en de locatiedirecteur om de visie van de schoolleiding te onderzoeken. Deze gesprekken heb ik als prettig ervaren en hierdoor heb ik, in mijn ogen, de basis gelegd voor het onderzoek. Achteraf denk ik dat ik deze gesprekken te snel heb gevoerd. Ik had weinig basis vanuit de literatuur waardoor ik vrij algemene vragen heb gesteld. Ik heb geleerd dat het belangrijk is om eerst literatuur te lezen voordat ik vervolgstappen kan zetten. Hierdoor ligt er een basis waar van uit gewerkt kan worden.

Een sterk punt van mij vind ik de vele gesprekken die ik heb gevoerd met de tweedeklas mentoren en de leerlingen. Ook al had ik de literatuur nog niet voldoende bestudeerd, ik had al wel veel informatie vanuit de leerlingen en mentoren. Ik heb die gesprekken als prettig ervaren. Ik ben graag persoonlijk met mensen bezig. Wat ik ook goed vond is dat ik bij de algemene ouderavond een praatje heb gehouden over het nut van mijn onderzoek en de gewenste betrokkenheid van de ouders. Ik had zelf het idee dat de ouders aandacht hadden en het praatje als duidelijk en prettig hebben ervaren.

Na de voorbereiding, het literatuuronderzoek en de gesprekken was het tijd voor enquêtes. Ik was er al snel over uit dat ik de enquêtes online af wilde nemen, omdat dit in mijn ogen duidelijke resultaten zou geven. Na online research te hebben gedaan naar verschillende sites ben ik, in overleg met de locatiedirecteur, gekomen tot de site stoxos.nl. In eerste instantie bleek deze site dat te hebben wat ik graag wilde; gemakkelijk invoeren en duidelijke resultaten. Achteraf viel dit toch tegen. Het invoeren miste een aantal mogelijkheden die ik graag had willen zien (vragen overslaan, mooie rijtjes maken). In een volgende situatie zou ik niet meer voor deze site kiezen en meer research doen om te komen tot een goede keuze voor een site.

Met betrekking tot het maken en afnemen van de enquêtes zie ik de volgende leer- en verbeterpunten:

- Ik ben te snel enquêtevragen gaan maken. Ik heb met een schuin oog naar de literatuur gekeken maar hier eigenlijk te weinig mee gedaan. Ik heb geleerd dat ik in het vervolg literatuur, naast de deelvragen en de gevoerde gesprekken moet leggen. Hierdoor heb ik, in mijn ogen, belangrijke informatie gemist (verschil jongens/meisjes in combinatie met de uitkomsten) en zijn sommige vragen vaag gebleven. De begrippen in die vragen waren te vaag geformuleerd, waardoor ik geen duidelijke antwoorden kreeg. Er zat bij sommige vragen geen diepgang in de antwoorden, waardoor ik eigenlijk verder zou hebben moeten vragen.
- Ook zijn er vragen die ik niet in de resultaten behandeld heb, omdat ze geen antwoord gaven op mijn deelvragen. Ik had deze dus uit de enquête kunnen laten. Een voorbeeld hiervan is; *“Wat heb je liever? Een man, vrouw, twee mentoren als mentor of geen keuze?”*
- De ouders hebben allemaal een brief gekregen met een link naar de enquête op internet. In eerste instantie deed de link het niet. Ik was op dat moment zelf op kamp. Twee dagen na het eerste bericht dat de link het niet deed, heeft stoxos.nl de link aangepast. Ik heb geleerd dat ik aanwezig moet zijn als een enquête verspreid wordt. Hierdoor voorkom ik problemen en, als ze toch ontstaan, kan ik ze snel oplossen.

- De ouderbijdrage was zeer laag. Hierdoor is de validiteit van het onderzoek afgenomen. Doordat, in eerste instantie, de link niet werkte, zou het kunnen dat ouders het opgegeven hebben. Het zou ook kunnen dat de ouders geen tijd of zin hadden om een enquête in te vullen op internet. De brief hierover is persoonlijk aan de ouders geadresseerd. Alle leerlingen hebben in hun contactboekje de link nogmaals opgeschreven en ze hebben gevraagd of de ouders de enquête in wilden vullen. Ook na deze oproep kwamen weinig reacties binnen. Dit is een onderwerp om met de schoolleiding te bespreken. Misschien is dit in de toekomst onderwerp voor een nieuw onderzoek? In mijn ogen had ik hier niet meer aan kunnen doen dan ik nu gedaan heb. Ik had de enquêtes op naam kunnen zetten maar dan verliest de enquête zijn anonimiteit. Ik vraag mij af of de ouders dan eerlijk gereageerd zouden hebben.
- Ook voor het team onderbouw geldt dat er te weinig collega's de enquête hebben ingevuld. Hier had ik meer inzet kunnen tonen en meer achter de collega's aan kunnen zitten. Ik heb de enquêtes niet op naam gezet. Dit zou ik de volgende keer wel doen. Hierdoor kan ik collega's persoonlijk aanspreken en kan ik de afdelingsleider inschakelen indien een collega de enquête niet invult. Hierdoor verliest de enquête wel zijn anonimiteit maar het aantal respondenten is, in mijn ogen belangrijker. Zonder respondenten, geen onderzoek.
- Ik heb geleerd dat ik de enquêtes meer op elkaar af moet stemmen. Ik denk doordat ik literatuur en onderzoeksvragen niet goed in mijn hoofd had, ik de lijn in de enquêtes niet goed voor ogen heb gehad. Had ik dit wel gedaan, dan was het gemakkelijker geweest om de resultaten te beschrijven en conclusies te trekken. Door de hulp van mijn critical friends heb ik in hoofdstuk vier een duidelijke lijn kunnen creëren. Deze had ik, in mijn ogen, in hoofdstuk één al moeten hebben. Dit is dan ook mijn grootste leerpunt.
- Tijdens het afnemen van de enquêtes bij de leerlingen stuitte ik op een aantal inhoudelijke problemen. Ik heb de enquête getest in mijn eigen mentorklas, hierdoor had ik de moeilijkste woorden eruit gefilterd. Toch bleven er lastige woorden inzitten (bijvoorbeeld neutraal en individueel). Ik had twee erg lange invulvragen. Dit maakte dat de leerlingen gingen zuchten en steunen. De leerlingen hebben bij die laatste lange invulvragen mogelijk 'sociaal wenselijk' geantwoord. Ik had beter vier kortere vragen kunnen stellen om die, verspreid door de enquête, aan te bieden. Hierdoor was de concentratie waarschijnlijk hoger gebleven.

Na sluitingsdatum van de enquête heb ik de gegevens overgezet naar Word. Het programma van Stoxos.nl had maar één manier om grafieken in beeld te brengen. Deze manier liet, in mijn ogen, niet genoeg zien. Ik heb via Word geprobeerd om grafieken te maken. Dit heb ik als lastig ervaren. Ik heb van mijn critical friends geleerd hoe ik dit op een goede manier kon doen en hoe ik deze in kan voegen in de tekst. Nadat ik de goede lijn in hoofdstuk vier te pakken had, kon ik verder naar hoofdstuk vijf.

Om gegevens te verbinden aan de literatuur had ik weer wat hulp van mijn critical friends nodig. Zij leerden mij hoe ik dit het beste aan kon pakken. Ook aan het vragen van hulp moest ik wennen. Ik laat mijn onzekere kant niet graag zien, ik moet dan mijn onkunde benoemen, ik moet mijn zwakke kant laten zien. Ik ben gegroeid in het vragen stellen, ik kan nu veel gemakkelijker om hulp vragen. Vroeg ik namelijk niet om hulp dan liep ik vast. Doordat ik nu weet wat mijn zwakke kant is, kan ik het omzetten in een kwaliteit. De kwaliteit om vragen te kunnen en durven stellen. Al met al vond ik het maken van dit meesterstuk lastig, maar was het wel super leerzaam.

Literatuurlijst

Bakker, M. & Mijland, I. (2009). *Handboek positieve groepsvorming* (2^e dr.). Esch: Uitgeverij Quirijn.

Bakker, M. & Mijland, I. (2005). *Handboek voor elke mentor* (10^e dr.). Esch: Uitgeverij Quirijn.

Boschma, J. & Groen, I. (2006). *Generatie Einstein, slimmer, sneller en socialer* (1^e dr.). Amsterdam: Pearson Education Uitgeverij.

Calisch I.M. en Calisch, N.S.(1864). *Nieuw woordenboek der Nederlandsche taal* (4^e dr.). Tiel: H.C.A. Campagne.

Groothuijs, M. Verkuyt, H., (2008). *Mentor in het voortgezet onderwijs. Gids voor een aanpak met visie* (1^e dr.). Soest: Uitgeverij Nelissen.

Harinck, F. (2011) *Basisprincipes praktijkonderzoek* (8^e dr.). Antwerpen-Apeldoorn: Garant uitgevers.

Klein, E. (1967). A Comprehensive Etymological. *Dictionary of the English Language*. Elsevier Publishing. Company: Amsterdam, London, New York.

Kram, K.E. (1985), *Mentoring at Work: Developmental Relationships in Organizational Life*, Scott Foresman & Co., Glenview, Illinois.

Mijland, I. (2009). De pathologie voorbij... Horen, zien en zwijgen! *Bij de les*, 2, 26-29.

Mulligen, W., Gieles. P, Nieuwenbroek, A. (2001). *Tussen thuis en school* (1^e dr.). Leuven: ACCO 2001.

Palmer, P.J. (2005). *Leraar met hart en ziel* (1^e dr). *Over persoonlijke en professionele groei*. Houten: Noordhoff uitgevers.

Passend onderwijs. (2009) Geraadpleegd op 1 mei 2011 via <http://www.passendonderwijs.nl/>

Ponte, P. & Zwaal, P. (1997). *Over grenzen. Een nieuwe manier van werken aan leerlingbegeleiding in Nederland, Rusland, Amerika en Engeland* (2^e dr.). Leuven: Garant.

Reeth, van, A. (z.j) Encyclopedie van de mythologie. Geraadpleegd op 12 februari 2011 via <http://www.histoportal.nl>

Theunissen, J. & Hengel, van de, L. (1998). *Leerlingbegeleiding in de tweede fase: inrichting van het mentoraat*. Geraadpleegd 2 november 2010, via www.onderwijsethiek.nl.

Turkenburg, M. (2005). *De pedagogische verantwoordelijkheid van de school is tegenwoordig groot*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.

Van der Spek, N. (2008). Grenzen aan het mentoraat. *Bij de les* 7. 25-27.

Veenstra, R. (2010). Let op jonge spijbelaar. *Bij de les*, 9, 6-9.

Visie Tessenderlandt-VRL. Geraadpleegd op 13 maart 2011 via
<http://www.tessenderlandt.nl/Tessenderlandtvrl/School/Visie/tabid/305/Default.aspx>

Wetenschappelijke Raad van Regeringsbeleid. (2009). *Vertrouwen in de school. Over de uitval van 'overbelaste' jongeren*. Amsterdam: Amsterdam University Press.
Geraadpleegd 20 februari 2011 via
<http://www.scribd.com/doc/14523699/Vertrouwen-in-de-School-WRR-2009>

Zuijderwijk, K.J.G. (2006). *The experiences of the mentor relationship – From the perspective of the mentor*. Masterscriptie Erasmus Universiteit Rotterdam, Rotterdam: Faculteit der Economische Wetenschappen.

Zijp, T. (z.j.). Samenwerking decaan en mentor tekent professionaliteit. *Bij de les*, 7, 16-17

Bijlagen

Inhoudsopgave

Bijlage 1.	Historie Tessenderlandt	blz. 38
Bijlage 2.	Visie van de schoolleiding	blz. 39
Bijlage 3.	Enquête en gegevens leerlingen	blz. 43
Bijlage 4.	Enquête en gegevens ouders	blz. 51
Bijlage 5.	Enquête en gegevens team onderbouw	blz. 59
Bijlage 6.	Enquête en gegevens schoolleiding	blz. 66

Bijlage 1 Historie Tessenderlandt

Historie mentoraat Tessenderlandt

Op 1 augustus 1989 ging de “Scholengemeenschap Tessenderlandt” van start. Vijf LBO-scholen gingen samen in één groot geheel:

- twee scholen voor LHNO/IHNO: “Groene Woud” en “Christus Koning”,
- de “School voor LEAO”,
- de ITO-school “Tuinzigt” en
- de KTS “De Blauwe Kei”.

De nieuwe school kreeg de naam “Tessenderlandt”. Deze naam is afgeleid van Taxandria, een oude naam voor Brabant, aanvankelijk bestonden er vier locaties. Dat aantal is op 1 augustus 1995 teruggebracht tot één: het huidige adres aan de Van Riebeecklaan 2, in Breda.

In de jaren voorafgaande aan de fusie is er een beleidsvoorbereidende groep opgestart. Deze groep bestond uit mensen van de verschillende scholen die spraken over richtlijnen en reglementen die later in de school uitgevoerd werden. In die tijd is ook de eerste taakomschrijving voor leerlingbegeleiding gemaakt. Deze was erg uiteenlopend en geschikt voor diverse functies. Deze taakomschrijving vormt nog steeds de basis voor de taakomschrijvingen die in het verleden gemaakt zijn. De laatst gemaakte taakomschrijving is dan ook een concept van 2004 en sinds die tijd is dit concept niet meer herzien.

De laatste drie jaren is er wel wat veranderd, een voorbeeld hiervan is integraal leidinggeven. Langzaamaan wordt er gestreefd naar ‘bottum up’ in plaats van ‘top down’. Vanuit de vakdocenten en mentoren worden er signalen doorgegeven naar de schoolleiding die hiermee aan de slag gaat om te kijken hoe de situatie in de school verbeterd kan worden. De mentoren houden veel meer de zeggenschap in de klas en problemen worden eerst door de mentor bekeken, eventueel in samenspraak met de leerlingbegeleider. De laatste ontwikkeling op het gebied van leerlingbegeleiding in de klas is dat mentoren van leerjaar één meegaan naar leerjaar twee. De school heeft hier bewust voor gekozen om de lijnen met de leerling en de ouders zo kort mogelijk te houden.

In het zorgplan, dat in augustus 2010 opgesteld is, staat beschreven dat de taakomschrijving en facilitering van een mentor geëvalueerd en bijgesteld moet worden. Deze evaluatie zal onderdeel zijn van de ontwikkeling van een onderwijszorgprofiel in het kader van Passend Onderwijs. Tessenderlandt neemt namelijk actief deel aan de vormgeving van Passend Onderwijs zoals dat binnen de kaders van het Regionaal Samenwerkingsverband Breda en het Regionaal Netwerk Optimale Onderwijskansen (OOK) plaats vindt. Om die bijdrage zo effectief mogelijk te doen zijn, wordt in het schooljaar 2010-2011 een onderwijszorgprofiel voor de unit Tessenderlandt ontwikkeld.

Bijlage 2 Visie van de schoolleiding

Visie van de schoolleiding (afdelingsleider onderbouw en de locatiedirecteur)

Als het gaat over het begeleiden van leerlingen op Tessenderlandt neemt dit een belangrijke plaats in. Het doel van de begeleiding is het bevorderen van een goed onderwijsklimaat, waardoor de prestaties van de leerlingen optimaal kunnen zijn en iedere leerling zich op school thuis voelt. Inspelend op de behoefte van leerlingen biedt de school een systeem van begeleiding. Vanuit de schoolgids komt het volgende stukje terug over de visie op de klassenmentor;

“De klassenmentor is belast met de bijzondere zorg voor een bepaalde klas. De alledaagse zorgen van de leerlingen worden door hem behandeld en indien nodig doorgegeven aan één van de leerlingbegeleiders, decaan of schoolleiding. In het algemeen probeert hij te zorgen voor een goede sfeer in de klas. Hij onderhoudt in eerste instantie de contacten met ouders. Tijdens ouderavonden worden zij dan ook door de klassenmentor ontvangen. Hij is in het bezit van alle gegevens over de leerlingen van zijn klas, zodat hij in staat is de ouders te informeren over vorderingen, gedrag en inzet van hun kind.”

De schoolleiding bestaat uit de locatiedirecteur met daaronder een afdelingsleider bovenbouw en een afdelingsleider onderbouw. De tweedejaars mentoren vallen onder de afdelingsleider onderbouw.

Er zijn vragen gesteld aan de locatiedirecteur en de afdelingsleider onderbouw om te komen tot de visie van de schoolleiding met betrekking tot de taak van mentoren van leerjaar twee.

Visie op hoe het nu is

Vanuit het ministerie wordt het bestuur van de SKVOB (Stichting Katholiek Voortgezet Onderwijs Breda) aangestuurd. Deze vertaalt de wensen en plichten naar de centrale directie waarbij het terecht komt bij de algemeen directeur die de overal eindverantwoordelijkheid heeft voor hoe de school loopt. De locatiedirecteur is eind verantwoordelijk voor de locatie Tessenderlandt Van Riebeecklaan. Er wordt blijk gegeven aan integraal management, dit houdt in dat er teams zijn gevormd met ieder hun eigen leiding.

Onder de locatiedirecteur staan twee afdelingsleiders die ieder verantwoordelijk zijn voor het team van de onderbouw of van de bovenbouw. De leidinggevendenden zijn ervoor om te zorgen dat iedereen zijn/haar werk goed kan uitvoeren, in de breedste zin van het woord. De taken vanuit de leidinggevende (hier gesproken over de locatiedirecteur en de afdelingsleiders) zijn steun leveren, faciliteren, richting geven, duidelijke doelen stellen en ondersteunend zijn. Hieronder valt het team die allen gelijk zijn, eigen taken hebben, maar wel dezelfde verantwoordelijkheden hebben.

De mentor van klas één gaat mee naar klas twee. Hierdoor wordt er houvast geboden voor de leerlingen, de structuur en handelswijze blijven twee jaar gelijk. Er is nauwelijks overdracht van gegevens nodig en de leerling blijft beter in het vizier. Is er een goede band tussen een leerling en mentor dan is een verandering in gedrag en houding van een leerling eerder opgemerkt, zodat er naar gehandeld kan worden. Een nadeel hiervan is als er een minder goede omgang is tussen een klas en een mentor, de klas en de mentor het volgende jaar hetzelfde probleem kunnen hebben. Na klas twee gaat het gros een andere richting op en blijven de klassen niet bij elkaar. Hierdoor zijn er minder goede redenen om de mentor mee te laten gaan van twee naar drie. Van klas 3 naar klas 4 blijft de klas wel bij elkaar en de mentor houdt dezelfde klas.

Een mentor heeft op jaarbasis 171 uur voor zijn/haar mentortaat bij een volledige baan. Dit bestaat uit 75 uur begeleiding voor een klas groter dan 10 leerlingen. Hier komen nog 96 uur bij voor het vak toekomstoriëntatie wat ook door de mentor gegeven wordt. Toekomstoriëntatie richt zich op de keuzeprocessen, het leren leren en het ontdekken van zichzelf. Ook wordt hier kanjertraining gegeven om een prettige sfeer te creëren en te behouden in de klas. Daarnaast heeft een mentor ook nog 375 uur in zijn takenpakket zitten voor voorbereiden, leerlingbesprekingen en ouderavonden. Al met al een grote taakomvang. Er wordt dus nogal wat verwacht van een mentor.

Hoe het 10 jaar geleden was

Tien jaar geleden was het begeleiden van leerlingen op Tessengerlandt eigenlijk geheel gericht op de leerlingbegeleiders. Er was een afdelingsleider leerlingbegeleiding en met haar grote kennis en expertise werden al de problemen daar opgelost en wist de mentor eigenlijk niet wat er allemaal gebeurde met de leerlingen uit de klas. Er werd veel tijd en energie gestoken in verslaglegging, waardoor er weinig input was vanuit de mentor. Alles werd voorgekauwd en snel opgelost door de leerlingbegeleiders. De vakdocenten gaven problemen in de klas uit handen en ze verwachtte dat het voor ze werd opgelost. De rol van de centrale en het loket was groter en ook die namen de taken van de mentor over. In het geheel was de leerlingbegeleiding groter dan de problematiek. De mentor had een makkelijke en rustige taak.

In die tijd lagen er verschillende taakomschrijvingen die de afdelingsleider maakte. In 2007 is zij gestopt met haar taak op Tessengerlandt. De laatste gemaakte taakomschrijving is dan ook een concept van 2004 en hier is niet meer naar om gekeken sinds die tijd. De laatste drie jaren is er wel wat veranderd, integraal leidinggeven is geïntroduceerd. Hierdoor is er veel meer zicht en begeleiding op het proces van leerlingbegeleiding. Langzaam wordt er gestreefd naar 'bottom up' in plaats van 'top down'; vanuit de vakdocenten en mentoren worden er signalen doorgeven naar de directie die hier mee aan de slag gaat om te kijken hoe de situatie in de school verbetert kan worden. Er worden verantwoordelijkheden gegeven aan mensen die daar het recht toe hebben. Dit proces gaat langzaam en geleidelijk.

De mentor nu

De mentoren van het tweede leerjaar handelen niet allemaal hetzelfde. Mensen zijn verschillend en er ligt geen duidelijke taakomschrijving geschreven voor de huidige situatie. Niet elke mentor zit in dezelfde ontwikkelingsfase, er zijn mentoren die al jaren voor de klas staan en mentoren die net beginnen. De waarden en normen van elke individuele mentor zijn van groot belang hoe iemand een leerling of klas begeleidt. Een ander belangrijk element is het empathisch vermogen, het vermogen zich in anderen te verplaatsen.

In de basis wordt verwacht dat iedere mentor hetzelfde doet; begeleiden van leerlingen. Ieder op zijn of haar eigen manier. In principe zouden alle mentoren in eenzelfde situatie hetzelfde moeten handelen maar dit hangt samen met de volgende punten:

- Verschillende mensen dus verschillende werkwijzen.
- Er is weinig keus in goede mentoren waardoor er ook mentoren zijn die eigenlijk niet capabel genoeg zijn.
- Het is persoonsgebonden hoe er met problemen wordt omgegaan ofwel hoe een mentor in het werk staat.
- Er komt een stukje lef bij kijken; iets niet durven zeggen omdat ze bang zijn voor de reactie.
- Sommige mentoren zijn heel goed in het verkrijgen van een band met leerlingen, die hebben een natuurlijk omgang met leerlingen.
- De persoonlijkheid.
- Planmatig of gevoelsmatig werken.
- Aanwezigheid van de mentor
- Bereikbaarheid van de mentor.
- Hoe mentoren zich profileren in de school.
- En als laatste telt ervaring ook mee.

In feite wordt verwacht dat ze hetzelfde doen, maar in de praktijk blijkt anders. Mensen zijn anders en moeten hun eigen manier van werken in het begeleiden van leerlingen centraal houden. Wel zou duidelijker moeten zijn wat er verwacht wordt van een mentor zodat er vanuit kan worden gegaan dat elke klas met dezelfde doelen de jaren doorloopt.

Verwachtingen

Vanuit de visie van de schoolleiding wordt er van een mentor verwacht dat hij/zij de centrale spil van de begeleiding van leerlingen is. Dit om een prettige en aangename tijd op school te realiseren met uitzicht op een diploma. Om dit te kunnen bewerkstelligen zijn de volgende punten van belang:

- De mentor onderhoudt het contact tussen school en ouders/verzorgers. De mentor is het eerste aanspreekpunt van ouders. Bij een probleem thuis nemen ouders/verzorgers contact op met de mentor, bij een probleem op school neemt de mentor contact op met thuisfront.
- De mentor is de ambassadeur van de school, is er goed contact met de buitenwereld is dat goede reclame voor de school. Via mond-op-mond reclame door ouders/verzorgers komt de school in een goed daglicht te staan.
- De mentor heeft contact met de vakdocenten. Signalen vanuit de vakdocenten komen terecht bij de mentor en signalen vanuit de leerlingen naar aanleiding van problemen met een vakdocent, worden teruggekoppeld naar de vakdocent door de mentor. De mentor informeert de vakdocent over mogelijkheden van een leerling.
- De mentor is er voor de leerling. Hij/zij is het eerste aanspreekpunt voor de leerling. De leerlingen kunnen hun verhaal kwijt, begeleidt en geeft adviezen bij problemen en strubbelingen, biedt hulp waarnodig, signaleert problemen en is de eerste die hulp inschakelt en verwijst naar een ander lijn in de begeleiding op school.
- De mentor geeft toekomstoriëntatie aan de klas. Lessen gericht op het vervolg onderwijs en keuzes maken. Ook wordt de kanjertraining gegeven, deze is gericht op een positieve sfeer in de groep.

- De mentor gaat niet zelf aan de slag, maar gaat in overleg om te komen tot de juiste persoon en begeleiding voor het specifieke probleem van de leerling. De mentor weet dat schorsing, verwijdering van school, diefstal, geweldpleging, problemen met mede leerlingen uit andere klassen en thuissituatieproblematiek, onderwerpen zijn die mentoroverstijgend zijn.
- De mentor waakt voor een te grote betrokkenheid met het gezin en de leerling. Maakt geen beloftes die niet waargemaakt kunnen worden en handelt bewust richting een leerling of met ouders/verzorgers.
- Mentoren zouden bewust moeten weten wanneer ze handelingsverlegen zijn. Het zou dan ook goed zijn als er casussen besproken zouden worden, zodat iedere mentor meer handelingsbekwaam wordt, tools krijgt aangereikt zodat men weet wanneer er verwijzen dient te worden. Dit kan door hulp van leerlingbegeleiders, afdelingsleiders of door mensen van buitenaf.

Worden deze verwachtingen waargemaakt dan komt de verantwoordelijkheid steeds meer bij de juiste personen terecht. Dit is een geleidelijk proces wat op gang moet komen in de school. De mentoren en vakdocenten moeten weten en snappen waar de grenzen liggen en wanneer ze moeten doorverwijzen. Vooral als een mentor zelf handelingsverlegen is en het gevoel van de mentor zegt dat hij de therapeut uithangt.

Ouders/verzorgers

De schoolleiding denkt dat de ouders/verzorgers een mentor in het begin zien als een groep 8 docent en in de loop van de tijd als eerste contactpersoon van de school. Er zal waardering zijn dat de mentor er is voor hun en voor hun kind. De ouders/verzorgers kunnen bij de mentor terecht als hun kind problemen heeft met andere leerlingen, docenten en problemen in de thuissituatie. Ze gaan ervan uit dat de mentor weet wat er gebeurt in de overige lessen en hun op de hoogte houdt. Ook dat de mentor zorg heeft voor hun kind, de belangen behartigd, dat de mentor contact opneemt met de ouders en dat ze belangrijke brieven uitdelen.

Bijlage 3 Enquête en gegevens leerlingen

Beste tweedeklas leerling,

Je mentor is een belangrijk persoon in de school. Hij/zij helpt je om je schoolloopbaan zo goed mogelijk te doorlopen.

Om te kijken of jij het hier mee eens bent en om eventueel de invulling van de taak van mentor te verbeteren, ga ik een onderzoek doen.

Door de enquête zo goed en eerlijk mogelijk in te vullen krijg ik een goed beeld hoe jullie tegen jullie mentor aan kijken.

Denk goed na over de vragen en vul de antwoorden zo eerlijk en uitgebreid mogelijk in.

Dank je wel voor je meewerking!

Groetjes,

Evelien Haverkamp
Leerlingbegeleider leerjaar 2

1. Ben je een jongen of een meisje

Jongen	84	50.9 %	
Meisje	81	49.1 %	

2. Wat heb je liever? (Er werd een toelichting gevraagd, de strekking hieruit staat eronder).

Een man als mentor, want	19	11.5 %	
Een vrouw als mentor, want	52	31.5 %	
Twee mentoren, want	10	6.1 %	
Maakt mij niet uit, want	84	50.9 %	

Wat heb je liever? : Een man als mentor, want

ik ben zelf ook een jongen en ik denk dat wij dan beter kunnen overleggen.
ze worden niet zo chaggerijng

Wat heb je liever? : Een vrouw als mentor, want

ik vindt persoonlijk het fijner om ook met een meisje (vrouw dus) te praten
zijn aardiger

Wat heb je liever? : Twee mentoren, want

meer begeleiding.
zodat er altijd een is
als je het met de ene niet kan vinde kan je die ander ook om hulp vragen.

Wat heb je liever? : Maakt mij niet uit, want

de mentor hoort je gewoon te helpen en maakt niet uit voor mij
zo lang ze je maar begrijpen en helpen
als het maar een vertrouwelijk mens is
als ze maar goed naar je luisteren
als hij maar lief is en iedereen begrijpt

3. Wat zou een mentor in jouw ogen allemaal moeten doen? Dit is een open vraag. De strekking van het antwoord is:

Zorgen dat er niet te veel ruzie komt in de klas onder elkaar.
• naar je luisteren • aardig zijn • en ze moet je goed begrijpen als je problemen hebt
pesten helpen voor komen. en als je problemen hebt dat je daar over kan praten.
een leuke, gezellige les geven, en niet te snel werken. en iedereen zijn tijd geven, en hij/zij moet tegen een grapje kunnen.
1. brieven regelen. 2. problemen oplossen. 3. Je helpen als je ergens mee zit. 4. Met andere vakken helpen 5. Je rapport bespreken.
Goed dingen kunnen uitleggen, goed kunnen luister, weten waar een kind het over heeft en waar ze het zelf over hebben als ze met het kind en de ouders praten, goed dingen kunnen regelen, optijd en netjes
de mentor moet: • Je goed informeren over dagen • alles organiseren voor de klas, • Aandacht besteden • je serieus nemen • je begeleiden in het jaar • als er iets is een gesprek met je aan gaan
helpen met je keuzes

4. Kan jij je mentor altijd spreken als je dat nodig hebt? (graag omcirkelen)
Ja Nee Toelichting.....

Ja	91	55.2 %	
Nee	74	44.8 %	

5. Hoe kun jij je mentor bereiken? (meerdere mogelijkheden, graag omcirkelen)
Mentoruur Email Telefoon Na de les In de pauze

Mentoruur	132	80 %	
Email	30	18.2 %	
Telefoon	24	14.5 %	
Na de les	127	77 %	
In de pauze	93	56.4 %	

6. Hoe vaak spreek jij je mentor alleen? (graag omcirkelen)

1 x per week 1 x per 2 weken 1 x per maand Anders namelijk....

1x per week	25	15.2 %	
1x per 2 weken	10	6.1 %	
1x per maand	26	15.8 %	
Anders, namelijk	104	63 %	

alleen als er iets is

alleen ouderavond

Ik spreek haar niet onder 4 ogen.

7. Wat is de reden dat je naar je mentor gaat? (meerdere mogelijkheden)

Cijfers	91	55.2 %	
Studiekeuze	47	28.5 %	
Privé zaken	25	15.2 %	
Problemen op school	62	37.6 %	
Anders, namelijk	36	21.8 %	

8. Wat vind je van het contact tussen je mentor en je ouders?

Te veel	5	3 %	
Genoeg	127	77 %	
Te weinig	22	13.3 %	
Anders, namelijk	11	6.7 %	

9. Heb jij steun aan je mentor?

Niet	26	15.8 %	
Weinig	64	38.8 %	
Veel	71	43 %	
Heel veel	4	2.4 %	

10. Praat jij met je mentor over de volgende zaken? De hoogste percentage staat aangegeven.

(1=niet, 2=weinig, 3=gaat wel, 4=veel, 5=heel veel)

Thuisituatie	55,2%	2	3	4	5
School	1	2	40,6%	4	5
Jouw manier van leren	1	2	36,4%	4	5
Sfeer in de klas	1	2	27,3%	4	5
Vrienden	41,8%	2	3	4	5
Studiekeuze	1	2	3	32,1%	5
Persoonlijke problemen	58,2%	2	3	4	5

Mentorlessen. Je hebt twee keer in de week Toekomstoriëntatie, daar gaan de volgende vragen over.

11. Wat is jouw mening over de volgende uitspraken? (oneens, een beetje oneens, neutraal, een beetje eens, mee eens) *De hoogste percentage staat aangegeven met dat antwoord.*

De mentorles moet gaan over iets wat wij interessant vinden. *Neutraal 45,5%*

In de mentorles moeten brieven uitgedeeld worden. *Mee eens 43%*

Door de mentorles heb ik geleerd om naar mijzelf te kijken. *Oneens 30,9%*

In de mentorles moet het contactboekje nagekeken worden. *Beetje oneens 27,9%*

In de mentorles hebben we het er vaak over hoe je met elkaar om gaat. *Beetje eens 30,3%*

In de mentorles doen we meestal niets. *Mee eens 23,6%*

We zorgen er gezamenlijk voor dat de mentorlessen leuk zijn. *Neutraal 31,5%*

De methode Multiple Choice die we behandelen is leuk en interessant. *Oneens 51,5%*

Wij hebben dit jaar de Kanjertraining behandeld. *Oneens 50,9%*

Twee uur mentorles is te veel. *Neutraal 32,1%*

Door de mentorles heb ik geleerd hoe ik om moet gaan met mijn huis- en leerwerk. *Oneens 28,5%*

Ik zou meer willen weten over vervolgopleidingen in de mentorles. *Beetje eens 27,9%*

In de mentorles zou de decaan vaker over vervolgopleidingen moeten komen praten. *Beetje eens 31,5%*

Als er een probleem is in de klas, moet dit in de mentorles besproken worden. *Mee eens 60%*

Door de mentorles heb ik geleerd hoe ik om kan gaan met mijn problemen op school. *Neutraal 36,4%*

In de mentorles heb ik wel eens individuele gesprekken met mijn mentor. *Oneens 34,5%*

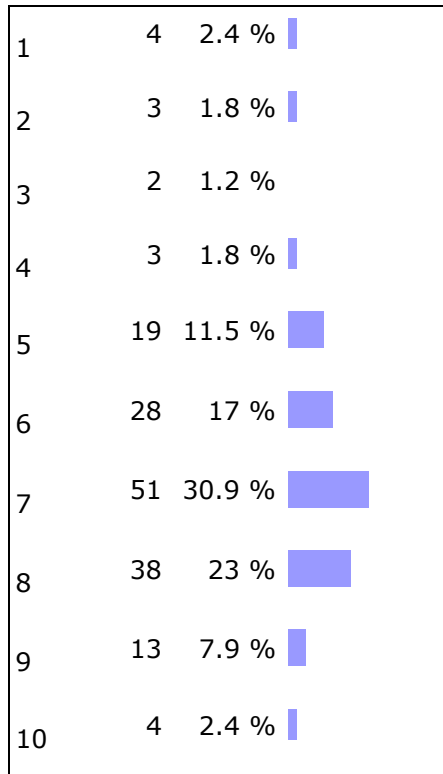
Een goede mentor

12. Wat vind jij belangrijk aan een goede mentor?

(1=totaal niet belangrijk, 2=niet belangrijk, 3=belangrijk, 4=heel belangrijk, 5=heel erg belangrijk) *De hoogste percentage staat op de plek van het cijfer.*

Vriendelijk zijn	1	2	3	4	55,2%
Hem/haar kunnen vertrouwen	1	2	3	4	64,8%
Helpen bij studievvaardigheden	1	2	42,4%	4	5
Helpen bij persoonlijke problemen	1	2	3	4	31,5%
Naar je luisteren	1	2	3	4	49,7%
De regels volgen	1	2	44,8%	4	5
Begeleiden met huiswerk	1	2	44,8%	4	5
Begeleiden met planning	1	2	43,6%	4	5
Helpen bij conflicten met medeleerlingen	1	2	3	4	36,4%
Helpen bij conflicten met docenten	1	2	33,9%	4	5
Helpen bij conflicten met ouders/thuis	1	2	29,7%	4	5
Wegwijs maken in (vervolg)opleidingen	1	2	36,4%	4	5
Respect voor jou	1	2	3	4	54,5%
Humor hebben	1	2	3	4	47,9%
Streng zijn	33,3%	2	3	4	5
Veel contact hebben met je ouders	1	2	42,4%	4	5
Bereikbaarheid	1	2	38,2%	4	5
Aanwezig zijn bij buitenschoolse activiteiten	1	2	27,3%	4	5

13. Als jij je mentor een cijfer zou moeten geven, welk cijfer zou jij dan geven en waarom?

Omdat ik altijd alles kwijt kan bij haar en ze er altijd voor me is! ze heeft met met heel veel dingen geholpen en daar en ik haar heel dankbaar voor!
omdat ze soms te koppig en te streng is , maar aan de andere kant kan ze iedereen wel helpen
ze geeft wel goed les maar we praten niet vaak over de problemen die er zijn
Omdat ze ons niet hept als het nodig is en ze word snel boos. Ik heb het gevoel dat ik haar niet kan vertrouwen.
ze is wel een aardige mentor maar ze praat vaak over dingen heen, en als je problemen hebt ze luistert wel maar dan doet ze er vrij weinig aan.
ze is altijd aardig en niet te streng
ik vind dat de jufvrouw heel aardig is en mijn goed helpt.
ze helpt je wel maar ze heeft het meer over de klas.
Meestal kan ze nergens tegen, ze verheft heel erg vaak haar stem en daar kan ik niet tegen. Of als je iets wilt vragen reageert ze bijna nooit.

14. Heb je nog ideeën/tips voor je mentor waardoor hij/zij je nog beter zou kunnen ondersteunen?

wat leuker les geven
gewoon meer contact met de leerlingen
meer met je praten over hoe het gaat met school
proberen de leerling te begrijpen
altijd blijven lachen
Dat ze je moet helpen als het nodig is , en als er iets niet goed gaat met een leerling dat ze dan de tijd neemt met die leerling
nee zo door blijven gaan
• 1 keer in de maand ofzo een keer een 1 op 1 gesprek doen. • Kijken hoe het met het huiswerk gaat

Bedankt voor het invullen, je antwoorden zullen zorgvuldig behandeld worden.

Bijlage 4 Enquête en gegevens ouders

Geachte ouder/verzorger,

De mentor is de spil in de begeleiding van uw zoon/dochter. Om deze begeleiding te optimaliseren ga ik een onderzoek starten naar uw verwachtingen.

Mijn onderzoeksvraag is:

“Wat wordt er verwacht van een tweedeklas mentor op Tessenderlandt ten aanzien van de begeleiding door de leerlingen, ouders, schoolleiding en team onderbouw?”

Door bovenstaande vraag te onderzoeken wil ik komen tot een verbetering van de omschrijving van de taken van een mentor. Hierdoor wordt de begeleiding van uw zoon/dochter geoptimaliseerd.

U zou mij bijzonder helpen, als u onderstaande enquête voor mij zo volledig mogelijk zou willen invullen, zodat ik een compleet beeld krijg.

Bij voorbaat hartelijk dank voor uw medewerking,

Met vriendelijke groet,

Evelien Haverkamp
Leerlingbegeleider leerjaar 2

Algemeen

1. Bent u een man of een vrouw?

Man	1	4.8 %	
Vrouw	20	95.2 %	

2. In welk onderwijstype volgt uw zoon/dochter onderwijs?

Basisberoeps	3	14.3 %	
Kaderberoeps	12	57.1 %	
Gemengde leerweg	6	28.6 %	

3. Heeft u een voorkeur voor

Een man als mentor	1	4.8 %	
Een vrouw als mentor	1	4.8 %	
Twee mentoren	4	19 %	
Anders, namelijk	15	71.4 %	

Geen voorkeur voor een man of een vrouw. Ze kunnen beiden de leerlingen goed begeleiden.

Maakt niet wie of wat de mentor is. De mentor moet er gewoon ZIJN!

4. Wat zijn volgens u de huidige taken van een tweedeklas mentor?

zorgen dat alles goed verloopt met de leerlingen, zoals gedrag, cijfers, aanwezigheid.
eerste contact persoon met de ouders.

Het begeleiden van de leerlingen. Als er problemen zijn of ze hebben vragen dan kunnen ze bij hun mentor terecht. De mentor helpt bij stages. Bij ouderavonden heeft de mentor alle gegevens van alle andere leraren en weet hoe het met de leerling gaat bij de collega's. De mentor zorgt er ook voor dat het goed gaat tussen de leerlingen in de klas. Deze leerlingen zitten bij elkaar als er iets wordt georganiseerd. In de hogere klassen zitten ze met de verplichte vakken bij elkaar en verder volgen ze apart nog andere vakken.

Begeleiden en voorbereiden van leerling voor volgend jaar. Helpen in dingen waar de leerling weinig vanaf weet. In de gaten houden en hebben als het niet goed gaat met de leerling en de schoolstof. Helpen en sturen in dingen waar de leerling moeite mee heeft of tekort schiet.

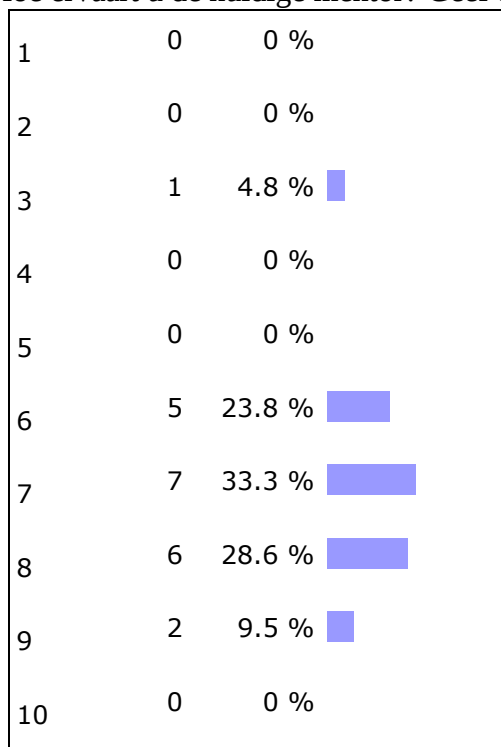
5. Wat zijn in uw ogen de gewenste taken van een tweedeklas mentor?.....

Met het vak toekomst oriëntatie nog meer begeleiden. Nu is het vaak dat er huiswerk gemaakt wordt of er wordt niets gedaan. Ook als er stage gelopen gaat worden mag er met dit vak wel beter over gesproken worden hoe het zit met de tijden ook naar de ouders toe.

Eerder inspelen op signalen dat er iets scheef zit in de sfeer in de klas.
Daadkrachtig optreden bij pesten.
Duidelijk communiceren naar de ouders als er zich iets voordoet, en dit niet eerst schriftelijk via het contactboekje.
Terug komen op gemaakte afspraken. Tussentijds op de hoogte brengen van stappen die gezet zijn om de sfeer te vergroten.

zij behoort goed geïnformeerd te zijn over alles wat de leerling aangaat, geeft relevante informatie aan docententeam en afdelingsleider, en stelt zich actief op. De mentor heeft 1 keer per jaar of meer een persoonlijk gesprek met leerling. Zij heeft een goede verstandhouding met alle betrokkene en de afdelingsleider. Zij zorgt voor een goede informatie overdracht bij de nieuwe mentor en schrijft aan het eind van het schooljaar een eindverslag van elke leerling. De mentor creëert samen met alle collega's een veilig leer- en leefklimaat en zorgt dat iedereen met respect wordt behandeld en dan met name de leerkrachten.

6. Hoe ervaart u de huidige mentor? Geef een cijfer tussen de 1 en de 10.

7. Kunt u aangeven aan geven waarom u voor dit cijfer gekozen heeft?

De mentor van onze zoon regelt het goed in de klas. Ze heeft in de gaten als er iets is met de kinderen en probeert het dan op te lossen. Ze begeleidt de kinderen goed. Met ouderavonden hebben wij altijd een prettig gesprek met haar en we kunnen alles met haar bespreken.

Het vak Toekomst oriëntatie valt erg tegen. Huiswerk maken of niets doen kan in mijn ogen niet. De mentor is er om te begeleiden.

ik ben heel blij met de mentor van mijn dochter, ze is in mijn ogen professioneel, en een hele lieve vrouw. ze bespreekt alles, en ze is daar als je haar nodig hebt.

Contact U heeft geregeld contact met school. Dit kan schriftelijk, telefonisch of persoonlijk. De volgende vragen gaan over het contact dat u heeft met de mentor.

8. Wat is de reden dat u contact zoekt met de mentor? (meerdere mogelijkheden)

Cijfers	11	52.4 %	
Studiekeuze	8	38.1 %	
Thuisituatie	3	14.3 %	
Problemen op school	9	42.9 %	
Anders, namelijk	8	38.1 %	

9. Hoe kunt u de mentor bereiken? (meerdere mogelijkheden)

Email	12	57.1 %	
Telefoon	11	52.4 %	
Ouderavond	20	95.2 %	
Anders, namelijk	4	19 %	

10. Hoe vaak heeft u contact met de mentor? (graag omcirkelen)

1x per week	0	0 %	
1x per 2 weken	0	0 %	
1x per maand	0	0 %	
Alleen op ouderavond	16	76.2 %	
Anders, namelijk	5	23.8 %	

11. Vindt u dat u genoeg contact heeft?

Ja	18	85.7 %	
Nee	3	14.3 %	

12. Weet de mentor voldoende van uw zoon/dochter op het gebied van.....
(1=niet, 2= te weinig, 3=genoeg, 4=ruim voldoende, 5=heel veel)

Thuisituatie	1	2	81%	4	5
School	1	2	61,9%	4	5
Studievaardigheden	1	2	47,6%	4	5
Sfeer in de klas	1	2	47.6%	4	5
Vrienden	1	2	76,2%	4	5
Studiekeuze	1	2	52,4%	4	5
Persoonlijke problemen	1	2	52,4%	4	5

Mentorlessen. Uw zoon/dochter heeft twee keer in de week Toekomstoriëntatie (de mentorles). Hier gaan de volgende vragen over.

13. Wat is uw mening over de volgende uitspraken? (oneens, een beetje oneens, neutraal, een beetje eens, eens) *percentage van de meest gekozen antwoord.*
De mentorles moet gaan over iets wat uw kind interessant vindt. *Neutraal 47,6%*

In de mentorles moeten vooral brieven uitgedeeld worden. *Oneens 28,4%*

Door de mentorles heeft mijn kind geleerd om over zichzelf na te denken. *Neutraal 47,6%*

In de mentorles moet het contactboekje nagekeken worden. *Eens 57,1%*

In de mentorles moet het gaan over hoe de leerlingen met elkaar om gaan. *Eens 52,4%*

De leerlingen en de mentor zorgen er gezamenlijk voor dat de mentorlessen leuk zijn. *Eens 57,1%*

De methode Multiple Choice die ze behandelen in de mentorles is leuk en interessant, volgens mijn zoon/dochter. *Neutraal 66,7%*

Twee uur mentorles is te veel, in mijn ogen. *Neutraal 47,6%*

Door de mentorles heeft mijn kind geleerd hoe hij/zij om moet gaan met zijn huis- en leerwerk. *Oneens en een beetje eens 28,6%*

Mijn kind zou meer willen weten over vervolgopleidingen in de mentorles. *Eens 38,1%*

In de mentorles zou de decaan vaker over vervolgopleidingen mogen komen praten. *Eens 42,9%*

Als er een probleem is in de klas, moet dit in de mentorles besproken worden. *Eens* 81%

Door de mentorles heeft mijn kind geleerd hoe hij/zij om moet gaan met problemen op school. *Neutraal* 33,3%

In de mentorles heeft mijn kind wel eens individuele gesprekken met de mentor. *Oneens* 38,1%

14. Wat zijn, in uw ogen, lastige mentortaken? Aankruisen welke.

Individuele gesprekken voeren	5	23.8 %	
Klassengesprekken voeren	8	38.1 %	
Oudergesprekken voeren	3	14.3 %	
Ontwikkeling van de leerling in de gaten houden	11	52.4 %	
De grootte van de klas	14	66.7 %	
Invulling van de mentorles	2	9.5 %	
Keuzeprocessen	6	28.6 %	
Leervaardigheden aanbieden	4	19 %	
Informeren over vervolgstudies	3	14.3 %	
Samenwerking met leerlingbegeleider	2	9.5 %	
Mentor loopt nergens tegen aan	1	4.8 %	
Anders, namelijk	1	4.8 %	

15. Wat is in uw ogen het belangrijkste dat aan bod moet komen in de mentorlessen? Scores invullen; 1 is het belangrijkste tot 12 is minst belangrijke.

Individuele gesprekken	7	23,8%
Groepsgesprekken	2	33,3%
Omgang met elkaar	1	28,6%
Sociaal emotionele ontwikkeling	3	19%
Brieven uitdelen	12	28,6%
Contact boekjes controleren	11	23,8%
Keuzeprocessen	6	23,8%
Sfeer creëren	5	23,8%
Volgstudies	8	33,3%

Leervaardigheden	9	23,8%
Methode Mutiple Choice	10	23,8%
Kanjertraining	10	28,6%

16. Zijn er in uw ogen verbeterpunten voor de mentorlessen?

Ja	11	52.4 %	
Nee	10	47.6 %	

vooral de beroepskeuze lessen meer aandacht aan besteden
problemen klassicaal bespreken
eens wat vaker aandacht besteden aan de kinderen waar het goed mee gaat en waar problemen zijn daar individueel gesprekken mee voeren, sfeer verbetering

Een goede mentor voldoet aan uw verwachtingen. De volgende vragen gaan over uw visie op een goede mentor.

17. Kunt u aangeven wat in uw ogen belangrijk is voor een goede mentor? (1=totaal niet belangrijk, 2=niet belangrijk, 3=belangrijk, 4=heel belangrijk, 5=heel erg belangrijk)

Vriendelijk zijn voor de leerlingen	1	2	47,6%	4	5
Vertrouwen geven	1	2	3	4	71,4%
Helpen bij studievoordigheden	1	2	3	42,9%	5
Helpen bij persoonlijke problemen	1	2	3	4	38,1%
Naar de leerlingen luisteren	1	2	3	4	57,1%
Regels naleven	1	2	52,4%	4	5
Begeleiden met huiswerk	1	2	38,1%	4	5
Begeleiden met planning	1	2	3	38,1%	5
Helpen bij conflicten met medeleerlingen	1	2	3	4	47,6%
Helpen bij conflicten met docenten	1	2	3	4	52,4%
Helpen bij conflicten met ouders/thuis	1	2	57,1%	4	5
Wegwijs maken in (vervolg)opleidingen	1	2	3	4	42,9%
Veiligheid bieden	1	2	3	4	57,1%
Helpen bij keuzevaardigheden	1	2	3	4	47,6%
Stimuleren bij de studie	1	2	3	4	42,9%
Respect voor leerlingen	1	2	3	4	57,1%
Humor hebben	1	2	3	4	5

Streng maar rechtvaardig zijn	1	2	38,1%	4	5
Contact hebben met u als ouders	1	2	3	42,9%	5
Bereikbaarheid	1	2	42,9%	4	5
Aanwezig zijn bij buitenschoolse activiteiten	1	2	42,9%	4	5
Aanwezig zijn bij voorlichtingsavonden	1	2	47,6%	4	5

18. Heeft u nog suggesties voor de mentor waardoor hij/zij uw zoon/dochter nog beter kan begeleiden?

misschien wat vaker individuele gesprekken.
gewoon er zijn voor hem zodat hij iemand heeft die naar hem luistert op school net als wij er voor hem zijn thuis
Nee.
soms wat meer positiviteit en niet teveel de nadruk leggen op de leerlingen waar problemen zijn, of die problemen geven. Dit moet niet altijd met de gehele groep besproken worden In mijn ogen motiveert dit de andere leerlingen niet.

Bedankt voor het invullen, uw antwoorden zullen zorgvuldig behandeld worden.

Bijlage 5 Enquête en gegevens team onderbouw

Geachte collega,

In het kader van mijn opleiding Master Special Educational Needs, met als afstudeerrichting leerlingbegeleiding, ben ik gestart met een onderzoek over het mentoraat op Tessenderlandt.

Mijn onderzoeksvraag hierbij is:

“Wat wordt er verwacht van een tweedeklas mentor op Tessenderlandt ten aanzien van de begeleiding door de leerlingen, ouders, schoolleiding en team onderbouw?”

Door middel van dit onderzoek, probeer ik een beeld te krijgen van de verwachtingen van de verschillende betrokkenen.

U zou mij bijzonder helpen, als u onderstaande enquête zo volledig mogelijk zou willen invullen, zodat ik een compleet overzicht krijg van de verwachtingen. De resultaten zal ik later mondeling toelichten.

Bij voorbaat hartelijk dank voor uw medewerking,

Met vriendelijke groet,

Evelien Haverkamp

Enquête collega

Algemeen

1. Bent u een man of een vrouw?

Man	7	43.8 %	
Vrouw	9	56.3 %	

Er volgen nu twee vragen over de taken van een tweedeklas mentor. De eerste vraag gaat over de huidige taken die de mentor in uw ogen uitvoert. De tweede vraag over de taken die u graag ziet bij een tweedeklas mentor.

2. Wat zijn in uw ogen de huidige taken van een tweedeklas mentor? *Dit is een open vraag, de strekking van het antwoord is:*

Wederzijds respect. Luisteren naar de leerlingen. Oprecht geïnteresseerd zijn in hun beleveniswereld. Op die manier kan een basis van vertrouwen ontstaan. Vanuit dit vertrouwen houdt de mentor contact met de leerlingen en hun ouders/verzorgers. Aandacht en zorg kunnen dan oprecht zijn. Voor wat de sfeer binnen een klas betreft kan de mentor een sturende factor zijn. Als dat nodig is informeert de mentor ook de vakdocenten. (Vakdocenten hebben hun eigen verantwoordelijkheid. Veel van het bovenstaande geldt ook voor hen). De mentor heeft ook een informerende taak naar leerlingen en ouders.

Begeleiden van leerlingen in hun keuze voor de bovenbouw.
Zorgen voor een goede sfeer in de klas heerst en dat de leerlingen een duidelijk beeld hebben van wat ze te doen staat om hun doelen te bereiken (Bijvoorbeeld onvoldoendes wegwerken). Ook moet een mentor het centrale aanspreekpunt zijn voor leerlingen die problemen hebben of hun verhaal kwijt moeten aan iemand.

3. Wat zijn in uw ogen de gewenste taken van een tweedeklas mentor?.....*Dit is een open vraag, de strekking van het antwoord is:*

Persoonlijke gesprekken met leerlingen, ontwikkelingen (soc) en vorderingen (didactisch) in de gaten te houden
Klassensfeer te bewaken
Logboek bijhouden
contact met ouders

Alleen de toekomstoriëntatie mag wat meer gestructureerd worden, zeker wat betreft papieren rompslomp en plotseling ingepaste extra activiteiten. We moeten er bijscholing in krijgen (o.a. in de gebruikte methode).

Ik zou liever meer persoonlijk contact willen met de leerlingen zodat je ook 1 op 1 gesprekken kan voeren. Dat je de leerlingen didactisch en sociaal-emotioneel beter kunt begeleiden.

Mentoraat. De volgende vragen zijn gericht op een tweedeklas mentor. Indien u nu geen mentor bent, of nog nooit mentor bent geweest, wilt u onderstaande vragen dan invullen vanuit uw perspectief?

4. Hoeveel tijd zou een mentor in uw ogen aan de volgende onderdelen moeten besteden? Niet, af en toe, geregeld, wekelijks, dagelijks. *Hoogste percentage wordt aangegeven.*

Administratief *Geregeld 43,8%*

Individuele gesprekken leerlingen *Wekelijks 37,5%*

Studievoortgang *Geregeld 75%*

Persoonlijke problemen *Geregeld 43,8%*

Contact ouders van de leerling *Af en toe en geregeld 50%*

Voorlichtingsbijeenkomsten *Af en toe 87,5%*

Ouderavonden *Af en toe 75%*

Mentorles *Wekelijks 81,3%*

Rapportbesprekingen *Af en toe en geregeld 50%*

Klassenactiviteiten *Af en toe 75%*

Studiekeuzes leerling *Af en toe 50%*

Magister *Geregeld 43,8%*

Wandelgang informatie *Geregeld 43,8%*

Contact leerlingbegeleider *Geregeld 75%*

Contact afdelingsleider *Af en toe 68,8%*

Contact zorgcoördinator *Af en toe 56,3%*

Overleg met decaan *Af en toe 62,5%*

5. Vindt u dat er regelmatig feedback moet zijn op het mentoraat?

Zo ja, door wie...	14	87.5 %	
Zo nee, waarom niet...	2	12.5 %	

leerlingbegeleider
leerlingbegeleider/afdelingsleider/andere mentoren
alleen bij specifieke problemen
Ja, ik weet niet goed waar ik nu naar toe moet met bv. een probleem. Heb soms het gevoel als ik iets aankaart dat er weinig mee gedaan wordt.

6. Heeft u of had u behoefte aan speciale richtlijnen of ondersteuning tijdens het uitoefenen van het mentoraat?

Zo ja, welke..	10	62.5 %	
Zo nee, waarom niet..	6	37.5 %	

7. Zo ja, kunt u aangeven waar deze richtlijnen of ondersteuning op gericht moet zijn?

voldoende les /leermateriaal
administratief en met beroepenoriëntatie
Lessen over de keuzes.
bij grote probleemgevallen,die buiten normale begeleiding vallen
taak, taakuitvoering, regelgeving binnen en buiten de school, dus hoe-wat-waar en waarom
Dat de decaan de beroepskeuze begeleiding op zich neemt
ervaringen uitwisselen / persoonlijke problemen leerlingen

Mentorlessen Elke mentor geeft twee keer in de week een Toekomstoriëntatie les aan zijn klas. De volgende vragen gaan over deze lessen.

8. Wat is in uw ogen het belangrijkste dat aan bod moeten komen in de mentorlessen? score van belangrijkheid 1= belangrijkste en 12 minst belangrijke

Collega's	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Individuele gesprekken	x											x
Groepsgesprekken	x		x									
Omgang met elkaar		x	x									
Sociaal emo ontwikkeling				x								
Brieven uitdelen										x		x
Contact boekje controleren						x						
Keuzeprocessen					x							
Sfeer creëren							x					
Vervolgstudies									x			
Leervaardigheden					x					x		
Multiple Choice							x					
Kanjertraining							x	x	x		x	

9. Wat is uw mening over de methode Multiple Choice?

Goed	0	0 %	
Voldoende	3	18.8 %	
Slecht	6	37.5 %	
Anders, namelijk	7	43.8 %	

Oppervlakkig
ik vind er maar weinig bruikbaars in staan.
Het geeft in ieder geval wat sturing.

10. Wat zijn, in uw ogen, lastige taken voor een mentor? Aankruisen welke.

Individuele gesprekken voeren	3	18.8 %	
Klassengesprekken voeren	4	25 %	
Oudergesprekken voeren	1	6.3 %	
Ontwikkeling van de leerling in de gaten houden	7	43.8 %	
De grootte van de klas	12	75 %	
Invulling van de mentorles	6	37.5 %	
Keuzeprocessen	5	31.3 %	
Leervaardigheden aanbieden	7	43.8 %	
Informeren over vervolgstudies	9	56.3 %	
Samenwerking met leerlingbegeleider	1	6.3 %	
Methode Multiple Choice toepassen	6	37.5 %	
Kanjertraining toepassen	6	37.5 %	
Anders, namelijk	2	12.5 %	

11. Zijn er in uw ogen verbeterpunten voor de mentorlessen? Dit is een open vraag, de strekking op het antwoord is:

Meer handvatten aanreiken voor mentoren voor een zinvolle invulling van een mentor les
Geen beroepenoriëntatie meer neerleggen bij de mentor maar bij de decaan. Door de grote van de klas en geen zelfwerkbare methode zijn individuele gesprekken met de leerlingen bijna onmogelijk
1 uur in het 2e jaar en een uur willekeurig voor persoonlijke gesprekken(1 op 1) decaan meer aanwezig misschien alle basis II gezamenlijk in de aula voor een decaan praatje of films over beroepen of mensen uit de arbeidsmarkt
Tijd en ruimte voor individuele gesprekken. Vanwege de problemen in de klas is het vaak fijn om leerlingen een op een te spreken. Meer stof om de mentor lessen in te vullen. Nuttigere lessen. Meer uitwisseling met andere mentoren. Vaker bij elkaar komen. (ook weer niet te vaak).

Contact met ouders.

12. Hoe vaak per jaar, heeft een tweedeklas mentor, in uw ogen contact met ouders/verzorgers?

Ouderavonden maar als het nodig is veel vaker
Hangt af van de situatie.
indien er iets speelt wordt er ook gebeld buiten ouderavonden om
op ouderavonden, via tel gesprekken en mail met regelmaat.
ouder en voorlichtingsavond
afhankelijk van de situatie en de betreffende leerling

13. Hoe ervaart een tweedeklas mentor, in uw ogen, het contact met ouders/verzorgers?

Goed	2	12.5 %	
Prettig	8	50 %	
Belastend	0	0 %	
Niet zinvol	0	0 %	
Anders, namelijk	6	37.5 %	

goed, maar ouders gaan steeds meer verwachten van de mentor...te veel in mijn ogen

Vaak prettig, soms erg moeilijk en belastend

samenwerking en afstemming geeft voldoening

Steun vanuit school

14. Vindt u dat de tweedeklas mentor genoeg steun krijgt van de school om het mentoraat goed te kunnen uitoefenen?

Ja	5	31.3 %	
Nee	11	68.8 %	

het kost meer tijd dan er vrij voor word gemaakt

zeer beperkt,zou veel actiever kunnen en meer praktijkgericht.

m.b.t. administratie en beroepenoriëntatie wordt teveel van de mentor verwacht

wil graag wat meer inhoud aan de lessen geven, verzin al veel zelf, maar soms totaal geen inspiratie.

er is mij nooit gevraagd hoe het gaat

er is in feite nauwelijks ondersteuning

Er komt veel bij kijken rondom projecten, maatschappelijke stage en je staat er alleen voor op een grote groep.

15. Zijn er in uw ogen verbeterpunten voor de uitvoering van de mentortaaK?

meer uitleg voordat men begint duidelijke taakomschrijving en ook hulpmiddelen
meer overleg met mede mentoren. Nieuwe methode voor de inhoud van de lessen.
Beter aangeven wat van een mentor wordt verwacht. Sommige specifieke problemen zijn niet op te lossen door mentor en gaan ver zijn taak te boven.
interview / samen scholing / reflectie
Je zou het mentorschap altijd beter kunnen invullen, goede lessen ontwikkelen en met name vaardigheden aanleren die het beste uit de II-en naar boven halen. Meer interview en begeleiding en ook opleiding van de mentoren dus.
Ja, ik heb vaak zoveel taken dat ik keuzes moet maken. Dat gaat dan op zo'n grote klas ten kosten van andere leerlingen. Misschien een duopartnerschap een optie.

Bedankt voor het invullen, uw antwoorden zullen zorgvuldig behandeld worden.

Bijlage 6 Enquête en gegevens schoolleiding

Geachte schoolleiding,

In het kader van mijn opleiding Master Special Educational Needs, met als afstudeerrichting leerlingbegeleiding, ben ik gestart met een onderzoek rondom het mentoraat.

Mijn onderzoeksvraag hierbij is:

“Wat wordt er verwacht van een tweedeklas mentor op Tessenderlandt ten aanzien van de begeleiding door de leerlingen, ouders, schoolleiding en team onderbouw?”

Door middel van dit onderzoek probeer ik een beeld te krijgen van de verwachtingen van de verschillende betrokkenen.

U zou mij bijzonder helpen, als u bijgevoegde enquête zo volledig mogelijk zou willen invullen, zodat ik een compleet overzicht krijg. De resultaten zal ik na afloop mondeling toelichten.

Bij voorbaat hartelijk dank voor uw medewerking,

Met vriendelijke groet,

Evelien Haverkamp

Enquête schoolleiding

1. Wat zijn in uw ogen de huidige taken van een tweedeklas mentor?

- Begeleiden van leerlingen, monitoren van de voortgang en het welbevinden
- Contacten onderhouden met ouders/externen
- 1ste aanspreekpunt voor docententeam, leerling en ouders
- Verzorgen van de lessen TO: leren leren, sociale vaardigheden en keuzebegeleiding
- Leerlingen coachen, sturen en stimuleren.

2. Wat zijn in uw ogen de gewenste taken van een tweedeklas mentor?

- Begeleiden van leerlingen, monitoren van de voortgang en het welbevinden
- Contacten onderhouden met ouders/externen
- 1ste aanspreekpunt voor docententeam, leerling en ouders
- Verzorgen van de lessen TO: leren leren, sociale vaardigheden en keuzebegeleiding
- Leerlingen coachen, sturen en stimuleren.

3. Hoeveel tijd denkt u dat een tweedeklas mentor per week aan het mentoraat besteedt?

1 á 2 uur (klokuur)

4. Wat is uw mening over het mentoraat zoals het nu is?

Kan verbeterd worden

Nog meer naar de 1ste lijns begeleiding gestuurd worden. Meer contacten tussen mentor en docententeam over begeleiding van een leerling of een klas.

5. Hoeveel tijd zou een mentor in uw ogen aan de volgende onderdelen moeten besteden? 1= niets 4= alle tijd

	1	2	3	4
Administratief	1	100%	3	4
Individueel contact leerling	1	2	100%	4
Studievoortgang	1	2	66,6%	4
Persoonlijke problemen	1	2	66,6%	4
Contact ouders van de leerling	1	2	66,6%	4
Voorlichtingsbijeenkomsten	1	100%	3	4
Ouderavonden	1	66,6%	3	4
Mentorles	1	66,6%	3	4
Rapportbesprekingen	1	66,6%	3	4
Klassenactiviteiten	1	66,6%	3	4
Studiekeuzes leerling	33,3%	33,3%	33,3%	4
Magister	1	66,6%	3	4
Wandelgang informatie	1	100%	3	4
Contact leerlingbegeleider	1	2	66,6%	4

Contact afdelingsleider	1	100%	3	4
Overleg met decaan	1	66,6%	3	4
Contact docententeam	1	2	3	33,3%

6. Hoe is de mentor naar uw mening voorbereid op het mentoraat?
Cursus Ervaringen medementoren Docenten opleiding
7. Vindt u dat er regelmatig feedback moet zijn op het mentoraat?
Zo Ja, door wie?

- Mentoren zouden meer initiatief moeten nemen indien ze handelingsverlegen zijn.
- Leerlingbegeleider.
- Collega's, mentoren, leerlingbegeleiders, schoolleiding.

Mentorlessen. Elke mentor geeft twee keer in de week een Toekomstoriëntatie les aan zijn klas. De volgende vragen gaan over deze lessen.

8. Wat is in uw ogen het belangrijkste dat aan bod moet komen in de mentorlessen?
Scores invullen; 1 is het belangrijkste tot 12 is minst belangrijke.

Schoolleiding	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Individuele gesprekken		LD		AB						AO		
Groepsgesprekken	LD		AB		AO							
Omgang met elkaar				AO		LD						AB
Sociaal emo. ontwikkeling			AO				LD				AB	
Brieven uitdelen		AB										LD/AO
Contact boekje controleren					AB						LD/AO	
Keuzeprocessen		AO		LD		AB						
Sfeer creëren			LD			AO				AB		
Vervolgstudies	AB						AO	LD				
Leervaardigheden	AO				LD				AB			
Multiple Choice								AB	AO	LD		
Kanjertraining							AB	AO	LD			

Locatiedirecteur (LD), afdelingsleider onderbouw (AO) en afdelingsleider bovenbouw (AB)

9. Wat is uw mening over de methode Multiple Choice?
Voldoende

Het werken met een methode is steeds meer achterhaald. Er zou een meer praktische invulling moeten zijn.

10. Wat zou er in uw ogen verbeterd kunnen worden aan de mentorlessen?

De stofinhoud en de betrokkenheid van de mentor bij de invulling van deze lessen.

Contact met ouders.

11. Hoe vaak per jaar heeft de mentor in uw ogen contact met ouders/verzorgers?

Ouderavonden en wanneer nodig, afhankelijk van de situatie.

Steun vanuit school

12. Vindt u dat de tweedeklas mentor genoeg steun krijgt van de school om het mentoraat goed te kunnen uitoefenen?

Ja, voldoende mogelijkheden om steun te krijgen van collega's, leerlingbegeleiding en schoolleiding.

13. Wat zijn, in uw ogen, lastige mentortaken? (Doorstrepen welke niet van toepassing zijn)

Individuele gesprekken voeren

Klassengesprekken voeren

Oudergesprekken voeren

Ontwikkeling van de leerling in de gaten houden

De grootte van de klas

Invulling van de mentorles

Keuzeprocessen

Leervaardigheden aanbieden

Informeren over vervolgstudies

Samenwerking met leerlingbegeleider

Methode Multiple Choice toepassen

Kanjertraining toepassen

Kan per persoon verschillen, afhankelijk van persoonlijke competenties.

14. Kunt u aangeven wat de school zou kunnen doen om de mentortaaK beter tot zijn recht te laten komen?

- Groeps als individuele trainingen aanbieden om zichzelf beter te kwalificeren in de taak als mentor.
- Organiseren van mentorbijeenkomsten om samen te leren. Goede scholing aanbieden.
- Dit onderzoek gebruiken en regelmatig overleg met leerlingbegeleiding.

Bedankt voor het invullen, uw antwoorden zullen zorgvuldig behandeld worden.

